

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXV

Нови Сад, јун 2013

Књига 73

Број 6

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Др Зоран Илкић

Рента као наканада штете проузроковане
у саобраћајним несрећама / 279

Мирјана Павловић

Новчана казна у кривичном праву
Босне и Херцеговине / 290

ЕСЕЈИ

Др Жељко Фајфрић

Др Илија Вучетић – адвокат у Новом
Саду / 304

ПРИКАЗИ

Драгана Стаменковић

Душко Медић: *Ново стварно право*
Републике Српске / 311

ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА

Одлука о оцени уставности Закона о парничном поступку / 317

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 327

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н ј е
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом.

CONTENTS

ARTICLES

- Zoran Ilkić Ph. D.** Rent as Compensation of Damages Caused
in Traffic Accidents / 279
- Mirjana Pavlović** The Application of Money Penalty in
the Criminal Law of the Bosnia and
Hercegovina / 290

ESSAYS

- Željko Fajfrić Ph. D.** Ilija Vučetić Ph. D. – Attorney at Law
in Novi Sad / 304

REVIEWS

- Dragana Stamenković** Duško Medić: *The New Property Law
of the Republic of Srpska* / 311

CASE LAW OF THE CONSTITUTIONAL COURT

- Decision on the Constitutionality of the Law on Civil Procedure / 317

NOTICES

- From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 327

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђурић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Бојић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004)

Уређивачки одбор

Др ЈАНКО КУБИЊЕЦ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веџ, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Жељко Фајфрић, адвокат у Шиду, др Славен Бачић, адвокат у Суботици, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник

Јелица Недић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: panonija@eunet.rs
Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXV

Нови Сад, јун 2013

Књига 73

Број 6

Ч Л А Н Ц И

UDC 656.1.08:340.6

Dr Zoran Ilkić,
pravni zastupnik u štetama,
zaposlen u „DDOR Novi Sad” a. d. o., Novi Sad

RENTA KAO NAKNADA ŠTETE PROUZROKOVANE U SAOBRAĆAJNIM NESREĆAMA*

SAŽETAK: Renta je posledica protivpravnog ponašanja štetnika, koje je sprečilo ostvarenje očekivanog prihoda u korist oštećenog. Njen izvor je građansko-pravni delikt kojim je pričinjena šteta. Odštetnog je karaktera, jer joj je osnovni cilj socijalni, postizanje materijalnog obezbeđenja oštećenog koji, zbog prouzrokovanja štete, nije više u mogućnosti da se izdržava prema ranijim materijalnim uslovima. U saobraćaju, javlja se, po pravilu, kao oblik naknade štete kod težih saobraćajnih nesreća, kada zbog pogibije učesnika njemu bliska lica, između ostalog, ostaju bez dotadašnje materijalne pomoći ili oštećeni zbog telesnog povređivanja dugotrajno trpi materijalnu štetu u vidu izgubljene zarade ili povećanih materijalnih troškova. Stoga autor u ovom radu analizira neophodne pretpostavke koje determinišu ovaj vid kompenzacije prouzrokovane štete.

Ključne reči: renta, naknada štete, saobraćajna nesreća

UVOD

U principu, renta se isplaćuje samo za materijalnu štetu. I u uporednom pravu za materijalnu štetu prouzrokovanu telesnom povredom ili smrću davaoca izdržavanja uobičajeno je da se naknada isplaćuje u obliku rente. Izuzetno, u

---

* Rad primljen: 11. 3. 2013. godine.

pojednim pravnim sistemima, ukoliko se satisfakcija može postići u vidu sukcesivnih davanja, renta se može dosuditi kao naknada i za nematerijalnu štetu,¹ mada samo ako se radi o trajnim telesnim bolovima.² Naknada nematerijalne štete može se odrediti u obliku rente ukoliko su kumulativno ispunjeni sledeći uslovi:

1. da se radi o trajnom obliku nematerijalne štete;
2. da to zahteva oštećeni (ali ne i ako to predlaže odgovorno lice); i
3. da ta renta predstavlja određeno zadovoljenje.³

Za rentu kod materijalnih šteta,⁴ prema slovu zakona,⁵ važe sledeći principi:

1. pravo na rentu postoji u slučaju smrti, telesne povrede ili oštećenja zdravlja, u kojim slučajevima je renta pravilo;

2. renta se plaća mesečno unapred,⁶ doživotno ili za određeno vreme (uobičajena je sukcesivna, periodična renta, dok je izuzetak kapitalizirana, jednokratna, ukupna renta);

3. oštećeni ima pravo da traži obezbeđenje za isplatu rente u vidu bilo kog finansijskog kolaterala, osim ako to prema okolnostima slučaja ne bi bilo opravdano (npr. kada je dužnik renomirano i likvidno društvo za osiguranje, s dugogodišnjom tradicijom); i

4. ako dužnik ne pruži odgovarajuće obezbeđenje, oštećeni odmah, ali u opravdanim slučajevima i kasnije, može da traži isplatu celokupnog, kapitali-

---

¹ Vrhovni sud Austrije zauzeo je stav da se naknada za bol i patnju dosuđuje u jednokratnom iznosu. U slučaju izrazito teških telesnih povreda, koje uzrokuju teške i trajne posledice, izuzetno se može dosuditi renta i umesto ili uz jednokratnu isplatu naknade, s tim, da iznos dosuđen na ime zbira rente i jednokratnog iznosa ne može biti veći nego da je dosuđen samo jednokratni iznos, prema: Bukovac Puvača, M., *Trend proširenja kruga osoba s pravom na novčanu naknadu u poredbenom i našem pravu kao oblik popravljanja neimovinske štete u slučaju smrti bliske osobe*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1/2007, 516.

² Nemački Zakon o deliktima izričito navodi i da se mora uzeti u obzir umanjena životna aktivnost i pokretljivost oštećenog (Građanski zakonik u daljem tekstu: GZ, § 843); Salma, J., *Obligaciono pravo*, „Pravo” DOO, Novi Sad, 2001, 561.

³ Durutović, E., *Naknada nematerijalne štete u obliku rente*, „Naknada štete u obliku rente” (ur. Petrović, Z.), „Euromedia” DOO, Budva, 2002, 58.

⁴ Odredbe o naknadi materijalne štete u obliku rente predviđaju npr.: nemački Građanski zakonik, § 843. st. 1; austrijski Građanski zakonik, § 1325; švajcarski Zakonik o obligacijama, čl. 42. st. 1, čl. 45. st. 3. i čl. 46; italijanski Građanski zakonik, § 2057; poljski Građanski zakonik, § 444. st. 2.

⁵ Zakon o obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO) reguliše naknadu štete u obliku rente u odredbama čl. 188–197. U čl. 185–197. normirana su opšta pravila o naknadi svake štete, dok su čl. 193–197. regulisani posebni slučajevi naknade materijalne štete, koji se dosuđuju u obliku rente.

⁶ Za razliku od našeg prava, gde se iznos rente utvrđuje na mesečnom nivou, prema § 843. i 760. nemačkog GZ iznos rente se utvrđuje tromesečno unapred, osim ako sud ne utvrdi nešto drugo.

ziranog iznosa rente⁷ (obračunatog aktuarskim metodama prema visini mesečne rente i verovatnom trajanju poveriočevog života, uz odbitak odgovarajućih kamata).⁸ Zahtev za isplatom mesečne rente i zahtev za isplatom kapitaliziranog iznosa nisu različiti zahtevi, već se radi o različitim načinima ispunjenja jednog zahteva, usmerenog na naknadu izgubljenih sredstava.⁹

Naknade imovinskih šteta, pored izgubljene zarade usled potpune ili delimične nesposobnosti za rad,¹⁰ koje se popravljaju plaćanjem novčane rente, su:

a) naknada štete u obliku rente zbog izgubljenog izdržavanja ili redovnog pomaganja usled smrti davaoca;¹¹ i

b) naknada štete u obliku rente 1) zbog trajnog povećanja potreba¹² i 2) zbog uništenja ili smanjenja mogućnosti daljeg razvijanja i napredovanja, uzrokovanog nastalom telesnom povredom, tj. oštećenjem zdravlja.¹³ Ukoliko se radi o izgubljenom izdržavanju ili redovnom pomaganju usled smrti davaoca, korisnici rente su posredno oštećena lica (npr. bračni drug, deca, roditelji). I suprotno, kada se radi o ostalim vidovima naknada putem rente, korisnici su neposredno oštećeni, lica koja su povređena u saobraćajnoj nesreći.¹⁴

1. RENTA UZROKOVANA MATERIJALNIM GUBITKOM ZBOG SMRTI BLISKOG LICA

Pogibijom lica koje je po zakonu bilo dužno da izdržava svoje srodnike, ovi gube izdržavanje koje su do tog momenta koristili ili su imali zakonsko pravo da ga koriste. Time gube deo prihoda koje je poginuli za njih izdvajao iz ličnog primanja po osnovu radnog odnosa, penzije, dohotka ostvarenog po osnovu zanatske, umetničke, poljoprivredne ili neke druge profesionalne de-

---

⁷ Matijević, B., *Naknada štete u obliku rente i osigurana svota kod osiguranja od automobilske odgovornosti*, „Izmenе Zakona o parničnom postupku, naknada štete i osiguranje” (ur. Petrović, Z.), Udruženje za odštetno pravo, Intermeks, Zlatibor, 2008, 211–212.

⁸ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. br. II 1017/2002 od 9. 10. 2002. godine, *Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Srbije*, br. 2/2003, str. 60; rešenje Vrhovnog suda Srbije, Rev. br. 350/2006 od 22. 2. 2006. godine.

⁹ Medić, D., *Osnovni teorijski i praktični problemi naknade štete u obliku rente*, Pravo – teorija i praksa, br. 1–2/2003, 35.

¹⁰ ZOO, čl. 195. st. 2.

¹¹ *Isto*, čl. 194. st. 1.

¹² *Isto*, čl. 195. st. 2.

¹³ *Isto*; Komisija za izradu Građanskog zakonika Vlade Republike Srbije, Građanski zakonik Republike Srbije – Prednacr, Druga knjiga – obligacioni odnosi, Beograd, 2009, 80, čl. 220.

¹⁴ Presuda Okružnog suda Beograd, GŽ. br. 6436/2000 od 26. 10. 2000. godine, *Izbor sudske prakse*, br. 2/2001, 45–46.

latnosti. Zakonom je propisano da osoba koju je poginuli izdržavao ili redovno pomagao, kao i ona koja je po zakonu imala mogućnost da od poginulog zahteva izdržavanje, ima pravo na naknadu štete koju trpi gubitkom izdržavanja, odnosno pomaganja.¹⁵ Ova šteta naknađuje se plaćanjem novčane rente, jer se radi o budućoj šteti (*pro futuro*), tj. šteti koja će po redovnom toku stvari trajati i u budućnosti.¹⁶

Najčešće, zakonska obaveza izdržavanja postoji između bračnih drugova, roditelja i dece, srodnika u pravoj i pobočnoj (horizontalnoj) liniji, očuha odnosno maćehe i pastorčadi, braće odnosno sestara u pogledu izdržavanja maloletne braće i sestara.¹⁷ Kako naš Zakon ne precizira pravni osnov po kome je poginuli izdržavao blisko lice, a izdržavanje može biti zasnovano zakonom, ali i pravnim poslom (ugovorom ili testamentom),¹⁸ zadatak je suda da u svakom konkretnom slučaju utvrdi da li podnosilac zahteva potpada pod navedeni krug korisnika rente.

Lice koje je imalo pravo na izdržavanje je lice koje je u času smrti potencijalnog davaoca izdržavanja ispunjavalo potrebne zakonske uslove da zahteva i da mu se prizna pravo na izdržavanje, ali to svoje pravo nije realizovalo. Da bi u postupku priznavanja i utvrđivanja prava na rentu ovo lice ostvarilo svoje pravo, neophodno je da ispunjava potrebne uslove za ostvarivanje prava na izdržavanje i u momentu donošenja sudske odluke. Prema sudskoj praksi, pravo na naknadu štete zbog izgubljenog izdržavanja ne stiče osoba koja u vreme štetnog događaja nije ispunjavala pretpostavke za priznavanje tog prava.¹⁹ Stanovište prema kome se pravo za naknadu štete može ostvariti iako nisu bili ispunjeni uslovi za zasnivanje prava na izdržavanje u vreme pogibije davaoca izdržavanja, ali se ostvare kasnije, unosilo bi neizvesnost u pravne odnose, mada bi svakako bilo pravično.²⁰ Ispunjenost za ostvarivanje prava

---

¹⁵ ZOO, čl. 194. st. 1.

¹⁶ Presuda Okružnog suda Pančevo, Gž. br. 245/2008 od 10. 7. 2009. godine.

¹⁷ Nemački GZ polazi od principa da obligacioni odnos može postojati samo između štetnika i oštećenog, ali u § 844. predviđa izuzetak od opšteg pravila, odobravajući onome ko je imao pravo na potraživanje izdržavanja od poginulog, da potražuje naknadu štete u visini tog prava od odgovornog lica. Nosioci prava izdržavanja su: 1) bračni drug (§ 1360), uključujući i onog bračnog druga koji je živeo odvojeno od poginulog (prema uslovima iz § 1361); 2) razvedeni bračni drug (ako ima pravo na izdržavanje prema § 1570); 3) srodnici poginulog u pravoj liniji krvnog srodstva, ukoliko nisu u mogućnosti da se sami izdržavaju (§ 1601); 4) usvojeno dete poginulog (§ 1754). Pravo na naknadu štete im se priznaje samo ako je ono zaista pogibijom bliskog lica uskraćeno. Ako je poginuli bio siromašan, pa nije ni mogao da plaća izdržavanje, neće imati pravo na naknadu štete, jer izdržavanje nije ni moglo biti realizovano.

¹⁸ Nemačko pravo ne predviđa mogućnost da oštećeni od odgovornog lica potražuje rentu, ako je usmrćeni dobrovoljno plaćao izdržavanje.

¹⁹ Presuda VSRH, Rev-1585/1988 od 1. 2. 1989. godine.

²⁰ Stanković, O., *Naknada štete*, „Nomos” DOO, Beograd, 1998, 417.

na izdržavanje ne ceni se samo prema postojanju potrebnih uslova na strani oštećenog, već i na strani davaoca izdržavanja. Potrebno je i da je poginuli bio u materijalnim mogućnostima da u momentu štetnog događaja daje korisniku izdržavanje.²¹

Lice koje je poginuli redovno pomagao podrazumeva osobu prema kojoj poginuli nije imao zakonsku ili kakvu drugu pravnu obavezu izdržavanja, ali ju je redovno izdržavao ili joj je materijalno pomagao. Pretpostavka je da bi on to činio i u budućnosti, da nije bilo fatalnog ishoda nesreće. Redovno pomaganje ima značenje stalnog i vremenski dužeg sukcesivnog materijalnog doprinošenja u korist posredno oštećenog, radi potpunog ili delimičnog omogućavanja njegovog izdržavanja. Odštetni zahtev za isplatom rente ovde se ne zasniva na povredi subjektivnog prava na izdržavanje, jer poginuli nije bio davalac zakonskog izdržavanja, već faktički dobrovoljni pomagač. Zahtev je ovde zasnovan na pravom zaštićenom interesu, na gubitku kontinuirane pomoći.²²

Kako je u vreme presuđenja neizvesno koliki će tokom vremena biti opseg štete, novčana renta se ne može dosuđivati u međusobno različitim periodičnim iznosima, već u stalnim, jednakim, najčešće mesečnim iznosima. Visina obroka određivaće se prema iznosima izdržavanja na koje je poginuli davalac izdržavanja bio obavezan ili prema iznosima pomoći koje je davao u momentu smrti, kao i uz uzimanje u obzir i visine izgubljene zarade koja postoji u vreme donošenja sudske odluke. Ukoliko se tokom vremena okolnosti promene, budući da se dosuđuje pod klauzulom *rebus sic stantibus*, na zahtev zainteresovane strane, renta se može ukinuti ili se njena visina može modifikovati.²³ U svakom slučaju, novčana renta se odmerava uz uzimanje u obzir svih konkretnih okolnosti, a ne može biti veća od onog što bi oštećeni dobili od poginulog, da je ostao u životu.²⁴

Sud mora uzeti u obzir ukupne trenutne imovinske prilike i mogućnosti poginulog, kao i, u meri u kojoj je to moguće, sva povećanja zarade do kojih bi u budućnosti došlo zbog opšteg porasta zarada, produktivnosti rada ili napredovanja u službi. Od značaja su samo one zarade i davanja koja su imala trajan karakter, dok se ne uračunavaju ona koja su bila privremena i povremena. Ako je poginuli privremeno bio bez zarade, trebalo bi uzeti u obzir one

---

²¹ Mrvić-Petrović, N., Petrović, Z., Filipović, A., *Obavezno osiguranje od autoodgovornosti i naknada štete*, Glosarijum, Beograd, 2002, 208–209.

²² Vizner, B., *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima I*, knjiga 2, izdanje pisca, „Riječka tiskara”, Zagreb, 1978/1979, 889.

²³ Babić, I., *Leksikon obligacionog prava*, JP „Službeni list SRJ”, Beograd, 2001, 189; Komisija za izradu Građanskog zakonika, *isto*, čl. 221.

²⁴ Knežević, M., *Naknada štete u saobraćajnom pravu*, Evropsko zakonodavstvo, br. 27–28/2009, 33.

prihode koji bi se, prema redovnom toku stvari, mogli osnovano očekivati. Od iznosa zarade mora se odbiti primereni iznos koji davalac ne bi mogao da izdvaja za izdržavanje, budući da je deo prihoda neophodan i njemu za svakodnevni život. U praksi se obično smatra da bi 50 % prihoda poginuli mogao da izdvaja za izdržavanje, dok bi preostalih 50 % morao da zadrži za sebe. S druge strane, vodi se računa i o potrebama i imovinskim prilikama primaoca izdržavanja. Primanja oštećenog lica (npr. porodična penzija, dečiji dodatak), do kojih je došlo smrću davaoca izdržavanja, uračunavaju se u iznos izdržavanja i za ostvareni iznos umanjuje se mesečna renta. Ako se, nakon utvrđivanja visine ukupne zarade poginulog i umanjenja toga iznosa za ostvareni prihod i sredstva koja bi morao da zadrži za sebe, pojavi negativna razlika, utvrđeni iznos predstavlja visinu štete koju bi trebalo rentom nadoknaditi.²⁵

Renta traje onoliko koliko bi trebalo da traje i izgubljeno izdržavanje. Sa aspekta davaoca izdržavanja, ona bi trebala da traje najkasnije do njegove prirodne smrti, mada je dozvoljeno dokazivati da bi davalac umro i ranije. U sudskoj praksi se uvek navodi pravilo da renta traje „dok za to budu postojali zakonski uslovi”²⁶. Prestankom zakonskih razloga na strani korisnika rente, odgovorno lice može prestati s njenom isplatom. U pogledu privremene (temporalne) rente, koja je vremenski ograničena i koja se dosuđuje kod dece, pravilo je da se renta priznaje analogno uslovima za ostvarivanje porodične penzije (potrebno je da je dete nezaposleno i da je na redovnom školovanju), pa prestaje kada prestane i pravo na porodičnu penziju, a najkasnije do 26. godine života. Renta utvrđena bračnom drugu ima karakter doživotnog primanja, ali može prestati usled zaposlenja ili stupanja u novi brak.

2. RENTA UZROKOVANA MATERIJALNIM GUBITKOM ZBOG TELESNE POVREDE ILI OŠTEĆENJA ZDRAVLJA POVREĐENOG

Trajno povećane potrebe oštećenog lica mogu se sastojati u troškovima za pojačanu ishranu, troškovima lečenja ili rehabilitacije ili troškovima za tuđu negu i pomoć.

Kao dugotrajna posledica saobraćajne nesreće može nastati potreba povređenog koja se sastoji u korišćenju pojačane ishrane, tj. hrane u većim količinama, što dovodi do povećanih konstantnih materijalnih izdataka. Priroda povrede može iziskivati i trajnu upotrebu određenih lekova, koji će omogućavati

²⁵ Mrvić-Petrović, N., Petrović, Z., Filipović, A., *Isto*, 216.

²⁶ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. br. 929/2008 od 19. 6. 2008. god. „Paragraf Leks”.

postepeni oporavak organizma ili, barem, održavanje njegovog funkcionisanja na najvećem mogućem nivou ili neophodnost periodičnog sprovođenja rehabilitacionog tretmana, uz troškove odlaska, povratka i boravka na rehabilitaciji. Lica koja su pretrpela veoma teške povrede mogu privremeno ili trajno ostati nepokretna i time onesposobljena da se samostalno kreću i obavljaju dnevne poslove. Time su oni neminovno upućeni na pomoć drugih. Povređeni može imati konstantnu potrebu da mu neko drugo lice svakodnevno pomaže prilikom kretanja, oblačenja, uzimanja hrane, održavanja higijene i obavljanja drugih osnovnih životnih aktivnosti, jer sam to više ne može da čini.²⁷ Članovi porodice nisu obavezni da oštećenom pružaju takvu pomoć besplatno, pa je potrebno takav rad vrednovati kao da ga je obavljala treća osoba.²⁸ Neophodnost ovakve pomoći utvrđuje se medicinskim veštačenjem, a visina naknade zavisi od toga da li se radi o stručnoj medicinskoj pomoći (kada pomoć oštećenom pruža kvalifikovano lice medicinske struke) ili o pomoći ukućana (radi obavljanja svakodnevnih poslova). Pravo na naknadu štete postoji u oba slučaja, bez obzira ko povređenom pruža pomoć, ali to pravo pripada samo oštećenom, a ne i licu koje *de facto* pruža pomoć ili snosi neke troškove u vezi s tim.²⁹

U praksi se, radi utvrđivanja visine naknade, od strane osiguravača i sudova, koriste iznosi koje u te svrhe određuje Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje. Međutim, stereotipno prihvatanje unapred određenog iznosa nije prihvatljivo, jer bi u svakom pojedinom slučaju trebalo precizno utvrđivati koliko zaista iznosi visina ovog vida štete. Ako oštećeni trpi veću štetu od iznosa koji se priznaje po propisima penzijskog i invalidskog osiguranja, potrebno je utvrditi stvarni iznos štete, s tim, što se tada oštećeni suočava sa problemom dokazivanja visine štete. Ukoliko se utvrdi da dodatak za tuđu negu i pomoć ne pokriva stvarni iznos štete, oštećeni ima pravo da od odgovornog lica potražuje razliku naknade.³⁰ Oštećeni ima pravo na ovaj vid naknade i kada nije ovo pravo ostvario u okviru invalidskog osiguranja, bilo zato što nije podneo zahtev, bilo zato što nije ni osiguran. Ukoliko su se tokom vremena znatnije

---

²⁷ U ovaj vid materijalne štete ne spadaju izdaci nastali za angažovanje tuđe radne snage radi obavljanja poslova u domaćinstvu, budući da oni spadaju u kategoriju izgubljene zarade i naknađuju se u okviru tog umanjenja imovine.

²⁸ Filipović, A., *Određivanje visine naknade štete u obliku rente*, Dunav preving, Beograd, 1999, str. 84.

²⁹ Presuda VSRH, Rev 4044/1994-2 od 15. 5. 1996. godine, iz obrazloženja: „Osobe koje su pružale pomoć bolesnoj osobi nakon što je u prometnoj nezgodi stradala osoba koja je to ranije činila, nemaju pravo na naknadu s tog naslova od osobe odgovorne za štetu u svezi s tom prometnom nezgodom...”

³⁰ Petrović, Z., Todorović, V., *Naknada štete u obliku rente*, „Nomos” DOO, Beograd, 2004, 59.

promenile okolnosti koje su bile od uticaja prilikom donošenja ranije odluke, na zahtev zainteresovanog lica, sud može rentu povećati, smanjiti ili ukinuti.³¹

Osim ovog vida štete, kada je usled potpune ili delimične nesposobnosti za rad izazvane telesnom povredom ili narušenim zdravljem nastupila šteta u vidu smanjenja ili uništenje njegovih mogućnosti za daljnje razvijanje i napredovanje, a koje se manifestuje u gubitku zarade, naknada za istu određuje se u obliku rente.³² Materijalni gubitak čine neostvarene imovinske koristi od rada oštećenog, izgubljena zarada nastala usled smanjenih izgleda za budućnost.³³ Čak i kada povređeni ostvaruje iste prihode kao i pre nezgode, renta će biti dosuđena ako je izostalo povećanje zarade do kojeg je trebalo doći na osnovu izostalog napredovanja. Međutim, neophodno je, da je po redovnom toku stvari izvesno i predvidljivo da bi došlo do daljeg razvijanja i napredovanja oštećenog, zbog kojeg bi i ostvario veći prihod, a ne samo da bi gubitak mogao eventualno nastupiti u nekom kasnijem trenutku. Iz dinamike dotadašnjeg napredovanja treba da proizilazi da bi, uzimajući u obzir psihofizičke sposobnosti oštećenog i druge okolnosti slučaja, do napredovanja došlo da radnik nije povređen.³⁴ Treba učiniti verovatnim da bi oštećeni napredovao takvom dinamikom, kao i lice čija se zarada uzima kao komparativna prilikom utvrđivanja prava na rentu i njenu visinu. Neophodno je procenjivati zalaganje i rezultate rada oštećenog pre saobraćajne nesreće i upoređivati ih sa rezultatima i napredovanjem komparativnog radnika.³⁵

Zahtev za naknadu ovog vida štete u obliku rente dospeva od dana saznanja oštećenog za gubitak u zaradi,³⁶ odnosno tek kada bi isti dospeo u mogućnost da privređuje, tj. ostvari imovinsku korist.³⁷

Mada postoji stav da je ovaj vid štete različit od izgubljene zarade, jednom oštećenom ne mogu se dosuditi i renta zbog izgubljene zarade i renta zbog

---

³¹ ZOO, čl. 196; Veljković, D., *Obligaciono pravo kroz Komentar Zakona o obligacionim odnosima (sa registrom pojmova za praktičnu primenu ugovora, tužbi i sudske prakse)*, „Poslovni biro” DOO, Beograd, 2005, 232; odluka Žs. Bjelovar, Gž-1402/2011-2 od 10. 5. 2012. godine, Osiguranje.hr, 8. 3. 2013. godine.

³² Presuda Vrhovnog Kasacionog suda Rev. br. 396/2011 od 1. 2. 2012. godine.

³³ Prema nemačkom Zakonu o deliktima (GZ, § 842), štetnik mora da naknadi štetu u slučaju da je njenim prouzrokovanjem oštećeni izgubio neki prihod. Izgubljena zarada predstavlja poseban slučaj izmakle dobiti (GZ, § 254). Ne uzima se u obzir samo postojeća materijalna situacija, već se uzima u obzir i hipotetička situacija koja bi postojala, da nije bilo povređivanja oštećenog.

³⁴ Babić, I., *Naknada štete u vidu novčane rente*, Revija za pravo osiguranja, br. 3–4/2003, 8.

³⁵ Petrović, Z., Todorović, V., *Isto*, str. 60.

³⁶ Presuda Okružnog suda Novi Sad, Gž. br. 3935/2004 od 2. 2. 2005. godine.

³⁷ Odluka VSRH, Rev.-2654/1990-2 od 6. 6. 1991. godine, iz obrazloženja: „Zahtjev za naknadu materijalne štete na ime smanjenja mogućnosti daljnjeg razvijanja i napredovanja u svakom slučaju mora se materijalno reflektirati na gubitak zarade ili ostvarenja kakvih prihoda i sl., te dospijeva tek kad oštećenik dođe u priliku da privređuje.”

uništenja ili smanjenja mogućnosti povređenog da napreduje i dalje se razvija, kao dve zasebne novčane rente, budući da se radi o šteti koja se naknađuje kroz plaćanje rente zbog izgubljenog prihoda.³⁸ U oba slučaja radi se o materijalnoj koristi koja potiče od rada, a ona je već sadržana u izgubljenoj zaradi, kao vidu materijalne štete, koju trpi osoba delimično ili potpuno nesposobna za rad.³⁹ Ukoliko se tokom vremena ispostavi da bi se oštećeni dalje razvijao i napredovao, te da usled povređivanja iz tog razloga trpi materijalnu štetu, za iznos materijalnog gubitka može tražiti povećanje rente u skladu s čl. 186. ZOO.⁴⁰

3. ZAKLJUČCI

1.– Renta predstavlja novčani vid naknade štete koji se isplaćuje u obliku istovrsnih, pravilnih periodičnih davanja za određeni ili neodređeni duži vremenski period. Broj periodičnih davanja, kao ni ukupan iznos naknade, nisu unapred poznati u momentu presuđenja. Poznat je samo iznos periodičnog davanja, tj. relativni iznos rente. Apsolutni iznos, odnosno vrednost ukupnog davanja unapred se ne može pouzdano utvrditi. Ukupni iznos štete nije poznat u vreme odlučivanja o pravu na rentu, pa se početni iznos utvrđuje prema visini štete u trenutku odlučivanja. Sudskom odlukom obuhvata se samo visina iznosa povremenog davanja, jer se promenom okolnosti renta može povisiti, sniziti ili ukinuti na zahtev zainteresovane strane. Mada isplaćeni iznosi najčešće vremenom odgovaraju stvarno pretrpljenom iznosu štete, osnovna karakteristika rente nije u potpunosti naknade, načinu isplate, tj. u plaćanju u pravilno određenim vremenskim razmacima, već je za nju najkarakterističnija činjenica da u momentu donošenja sudske odluke (ili vansudskog poravnjanja) nije poznat potpun iznos naknade koji će se isplatiti za konkretnu štetu. Dakle, radi se o periodičnoj novčanoj naknadi buduće štete, u delimičnim iznosima.

2.– Prema našoj sudskoj praksi, osnovni je princip da se naknada nematerijalne štete dosuđuje jednokratno. Ali izuzetno, kada je nematerijalna šteta ispoljena u raznim vidovima, u naročitom intenzitetu i dužem trajanju, ako se samo putem rente može postići zadovoljenje, a oštećeni je podneo rentni zahtev, naknada se može odrediti i u sukcesivnim davanjima. Svakako je opravdano opredeliti naknadu u obliku novčane rente kod teških slučajeva telesnog

---

³⁸ Filipović, A., *Isto*, 69.

³⁹ Rešenja Okružnog suda Čačak, Gž. br. 1293/2007 od 10. 10. 2007. godine i Apelacionog suda Kragujevac, Gž. br. 1435/2010 od 4. 3. 2010. godine, „Paragraf Leks”.

⁴⁰ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. br. 1830/2007 od 4. 10. 2007. godine.

oštećenja, kada se šteta ispoljava u izrazitim životnim patnjama i pojačanim naporima kod zadovoljavanja svakodnevnih životnih potreba, bez izgleda na poboljšanje, kao i kod teže povređenih lica koja su mlađeg životnog doba, naročito dece, koja nisu u stanju da shvate značaj novčane satisfakcije, a štetne posledice povređivanja će trpeti dugi niz godina.

3.– U slučaju pogibije bliskog lica, krug osoba koje imaju pravo na ovaj oblik popravljavanja štete su: oštećeni kojeg je poginuli izdržavao, oštećeni koga je poginuli redovno pomagao i oštećeni koji je od njega po slovu zakona imao pravo da zahteva izdržavanje. Krug korisnika rente je, prema tome, širi od kruga lica koja imaju pravo da traže plaćanje alimentacije od neposredno oštećenog – poginulog.

4.– Obaveza naknade štete dospeva od trenutka nastanka štete, a može se, usled promenjenih okolnosti povećati, ali samo od dana pokretanja sudskog postupka, a ne i za period pre podnošenja tužbe.

LITERATURA

- Babić, I., *Naknada štete u vidu novčane rente*, Revija za pravo osiguranja, br. 3-4/2003.
- Babić, I., *Leksikon obligacionog prava*, JP „Službeni list SRJ”, Beograd, 2001.
- Bukovac Puvača, M., *Trend proširenja kruga osoba s pravom na novčanu naknadu u poredbenom i našem pravu kao oblik popravljavanja neimovinske štete u slučaju smrti bliske osobe*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1/2007.
- Durutović, E., *Naknada nematerijalne štete u obliku rente*, „Naknada štete u obliku rente” (ur. Petrović, Z.), „Euromedia” DOO, Budva, 2002.
- Filipović, A., *Određivanje visine naknade štete u obliku rente*, Dunav preving, Beograd, 1999.
- Knežević, M., „Naknada štete u saobraćajnom pravu”, *Evropsko zakonodavstvo*, br. 27–28/2009.
- Matijević, B., *Naknada štete u obliku rente i osigurana svota kod osiguranja od automobilske odgovornosti*, „Izmene Zakona o parničnom postupku, naknada štete i osiguranje” (ur. Petrović, Z.), Udruženje za odštetno pravo, Intermeks, Zlatibor, 2008.
- Medić, D., *Osnovni teorijski i praktični problemi naknade štete u obliku rente*, Pravo – teorija i praksa, br. 1–2/2003.
- Mrvic-Petrović, N., Petrović, Z., Filipović, A., *Obavezno osiguranje od autoodgovornosti i naknada štete*, Glosarijum, Beograd, 2002.
- Petrović, Z., Todorović, V., *Naknada štete u obliku rente*, „Nomos” DOO, Beograd, 2004.
- Salma, J., *Obligaciono pravo*, „Pravo” DOO, Novi Sad, 2001.

Stanković, O., *Naknada štete*, „Nomos” DOO, Beograd, 1998.

Vizner, B., *Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima I*, knjiga 2, izdanje pisca, št. „Riječka tiskara”, Zagreb, 1978/1979.

Veljković, D., *Obligaciono pravo kroz Komentar Zakona o obligacionim odnosima* (sa registrom pojmova za praktičnu primenu ugovora, tužbi i sudske prakse), „Poslovni biro” DOO, Beograd, 2005.

RENT AS COMPENSATION OF DAMAGES CAUSED IN TRAFFIC ACCIDENTS

Zoran Ilkić Ph. D.

Law agent in damages, ”DDOR Novi Sad” a.d.o., Novi Sad

S u m m a r y

Rent is a result of the unlawful behavior of the person causing the damage, which prevented the realization of the expected revenue for the injured party. Its source is a civil-law tort which caused the damage. It has indemnified character because its main objective is social, achieving financial support for the injured that, due to the damage, is no longer able to support himself. In traffic, as a rule, it appears as a form of compensation for damage in severe traffic accidents when due to the death of a person people closest to him are left without previous material support or the damaged, because of the physical injuries, suffers long-term material damage in form of lost profits or increased material costs. Therefore, in this paper, the author analyzes the necessary conditions that determine this form of the compensation for the caused damage.

Key words: rent, compensation damages, traffic accident

Мирјана Павловић,
студент докторских студија
Правни факултет Универзитета у Нишу

НОВЧАНА КАЗНА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ*

САЖЕТАК: Кривичне санкције представљају један вид друштвене реакције на различите облике криминалитета. Систем кривичних санкција у кривичном законодавству Босне и Херцеговине чине: казне, мере упозорења, мере безбедности и васпитне мере. Систем казни у Босни и Херцеговини је једноставан. Он обухвата само две казне: казну затвора и новчану казну.

Предмет овог рада је анализа карактеристика новчане казне, као имовинске кривичне санкције у кривичном праву Босне и Херцеговине.

Кључне речи: кривична санкција, новчана казна, Босна и Херцеговина

УВОД

У укупном криминалитету у готово свим државама света доминира имовински криминалитет. Под имовинским криминалитетом по правилу се подразумевају кривична дела која су усмерена на противправно присвајање или оштећење туђе ствари или права, односно прибављање противправне

---

* Рад примљен: 22. 2. 2013. године.

имовинске користи на други начин.¹ Групи имовинских кривичних дела припадају следећа кривична дела: разне врсте крађа, утаја, превара, уцена, оштећење туђе ствари, одузимање туђе ствари, разбојништво, разбојничка крађа и друга кривична дела. У циљу спречавања и сузбијања криминалитета, држава и друштво примењују различите кривичноправне мере.

Кривичне санкције су законом предвиђене мере друштвене реакције које изриче суд у законом спроведеном кривичном поступку према учиниоцу кривичног дела у циљу сузбијања и спречавања вршења кривичних дела.² Кривичне санкције су принудне и репресивне мере за заштиту друштва од криминалитета. Основна сврха свих кривичних санкција је сузбијање дела којима се повређују или угрожавају вредности заштићене кривичним законодавством.

Најстарија и најзначајнија врста кривичних санкција у највећем броју законодавстава је казна. Савремена законодавства познају различите врсте казни. Казна која је постојала још у најранијим изворима права је новчана казна. Предмет даљег излагања у овом раду биће примена новчане казне у кривичном праву Босне и Херцеговине.

КРИВИЧНО ПРАВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У развоју кривичног права Босне и Херцеговине постоје три фазе. Прва фаза обухвата период од 1992. до 1995. године. Босна и Херцеговина након распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије стиче независност 1992. године. У овом периоду на простору Босне и Херцеговине примењивало се кривично законодавство бивше СФРЈ и Кривични закон Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине³ из 1977. године.

Друга фаза развоја кривичног законодавства Босне и Херцеговине обухвата период од 1995. до 2003. године. Крајем 1995. у Босни и Херцеговини завршен је рат и потписан Дејтонски споразум. Дејтонским споразумом установљени су следећи ентитети: Република Српска, Федерација Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине. Сваки од ових ентитета има своје законодавство. Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине⁴ ступио је на снагу новембра 1998. године. Затим, је 22. ју-

---

¹ С. Константиновић Вилић, В. Николић Ристановић, М. Костић, *Криминологија*, Pelikan Print, Ниш, 2009, 173.

² Д. Јовашевић, *Кривично право, Ојшћи део*, Номос, Београд, 2006, 194.

³ *Службени лист Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине*, бр. 16/1977.

⁴ *Службене новине Федерације Босне и Херцеговине*, бр. 43/1998.

на 2000. године донет Кривични законик Републике Српске⁵, а потом свој Кривични закон доноси и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине.

Трећа етапа у развоју кривичног законодавства Босне и Херцеговине почиње 2003. године. 1. марта 2003. ступио је на снагу нови Кривични закон Босне и Херцеговине⁶ (у даљем тексту КЗ БиХ). Након тога, донети су и следећи кривични закони: Кривични закон Републике Српске⁷ (у даљем тексту КЗ РС), Кривични закон Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине⁸ (у даљем тексту КЗ БД БиХ) и Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине⁹ (у даљем тексту КЗ ФБиХ). На овај начин установљена је нова концепција, тзв. паралелно-подељене законодавне надлежности у области кривичног права.¹⁰

ПОЈАМ, СВРХА И ВРСТЕ КАЗНИ

У систему кривичних санкција најзначајније место заузимају казне. Приликом дефинисања појма казне разликују се формални, материјални и материјално-формални појам. У формалном смислу, казна је мера одузимања или ограничавања извесног права које припада учиниоцу кривичног дела. Њу изриче суд у законом предвиђеном кривичном поступку. Под појмом казне у материјалном смислу подразумева се казна као мера заштите друштва од криминалитета. Оваквим схватањем акценат се ставља на сврху изрицања казне. Како ни једно ни друго схватање у потпуности не дефинишу појам казне прихвата се мешовити, материјално-формални појам казне. Према овом схватању казна се одређује као принудна мера предвиђена у закону коју изриче суд учиниоцу скривљеног кривичног дела у циљу заштите човека и других основних друштвених вредности, а која се састоји у одузимању или ограничавању његових слобода и права.¹¹

⁵ *Службени гласник Републике Српске*, бр. 22/2000.

⁶ *Службени гласник Босне и Херцеговине*, бр. 3/2003, са изменама и допунама објављеним у *Службеном гласнику Босне и Херцеговине*, бр. 32/2003, 37/2003, 54/2004, 61/2005, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 32/2007 и 8/2010.

⁷ *Службени гласник Републике Српске*, бр. 49/2003, 108/2004, 37/2006, 70/2006 и 73/2010.

⁸ *Службени гласник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине*, бр. 10/2003, 6/2005, 14/2007, 19/2007, 21/2007, 2/2008, 17/2009 и 21/2010.

⁹ *Службене новине Федерације Босне и Херцеговине*, бр. 36/2003, 37/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005 и 42/2010

¹⁰ М. Бабић, И. Марковић, *Кривично право, Општи део*, Правни факултет, Бања Лука, 2008, 61.

¹¹ Д. Јовашевић, *Кривично право, Општи део, op. cit.*, 199.

На основу ове дефиниције могу се дати основне карактеристике казне:

1. казна се одређује законом пре него што је кривично дело учињено (начело законитости казне);
2. казна се изриче само учиниоцу кривичног дела који је кривично одговоран;
3. састоји се у одузимању или ограничавању основних слобода и права човека;
4. казну изриче суд у законом прописаном кривичном поступку и
5. казна има одређену сврху изрицања.

Сврха кажњавања у кривичном законодавству Босне и Херцеговине одређена је на два начина. Најпре се одређује општа сврха свих кривичних санкција. То је превентивни утицај на друге да поштују правни поредак и не чине кривична дела, затим спречавање учиниоца да чини кривична дела и подстицање његовог преваспитања (чл 6. КЗ БиХ, чл 7. КЗ БД БиХ и чл 7. КЗ ФБиХ). Према чл 5. КЗ РС општа сврха свих кривичних санкција је сузбијање противправних делатности којима се угрожавају или повређују вредности заштићене кривичним законодавством. Поред опште сврхе, кривични закони одређују и сврху казне која се састоји у: изражавању друштвене осуде према учињеном кривичном делу, утицају на учиниоца да убудуће не чини кривична дела, утицају на остале да не чине кривична дела и утицају на свест грађана о опасности кривичних дела и о праведности кажњавања учиниоца (чл. 39. КЗ БиХ, чл. 42. КЗ БД БиХ, чл. 42. КЗ ФБиХ). Према чл. 28. КЗ РС сврха кажњавања састоји се у: спречавању учиниоца да чини кривична дела и његовом преваспитању, утицају на друге да не чине кривична дела и развијање и учвршћивање друштвене одговорности изражавањем друштвене осуде за кривично дело и неопходност поштовања закона.

По броју казни које предвиђа, казнени систем Босне и Херцеговине спада у једноставне системе. Казнени систем обухвата само две казне: казну затвора и новчану казну (чл. 40. КЗ БиХ, чл. 41. КЗ БД БиХ, чл. 41. КЗ ФБиХ и чл. 29. КЗ РС). С обзиром на самосталност у изрицању, казне се деле на: главне и споредне. Казна затвора може се изрећи само као главна казна, док се новчана казна може изрећи и као главна и као споредна казна.

ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ НОВЧАНЕ КАЗНЕ

Новчана казна је имовинска казна која се историјски посматрано појавила веома рано. Настала је из композиције, која је постојала још у периоду првобитне људске заједнице. Композиција је представљала облик реаговања на извршен преступ и састојала се у томе што је породица (братство или племе) извршиоца кривичног дела плаћала (сразмерну) уговорену накнаду (у предметима размене који служе као новац или у особито омиљеним предметима, као што је оружје) породици (братству или племену) убијеног.¹² На темељу ове реакције, у тренутку када држава презузима кажњавање учиниоца кривичног дела настаје новчана казна.

Новчана казна је имовинска кривична санкција која се састоји у наметању осуђеном јавноправне обавезе плаћања одређеног новчаног износа држави ради учињеног кривичног дела.¹³ То је имовинска казна која се састоји у принудном плаћању одређеног новчаног износа у корист државе.¹⁴ Њеним изрицањем учинилац кривичног дела обавезује се да у одређеном року уплати пресудом одређени новчани износ у корист државе.

Новчана казна може се изрећи и као главна и као споредна казна. Начин изрицања новчане казне зависи од њеног прописивања у закону, али и од побуда из којих је кривично дело извршено. Као главна казна, новчана казна изриче се онда када је прописана као једина казна за одређено кривично дело. Такође, као главна казна може се изрећи и онда када је за одређено кривично дело новчана казна предвиђена алтернативно са казном затвора, и када се применом одредаба о ублажавању казне, уместо казне затвора изриче новчана казна.¹⁵ Као споредна казна, новчана казна може се изрећи када је за одређено кривично дело прописана кумулативно са казном затвора. И за кривична дела учињена из користољубља, новчана казна као споредна казна, може се изрећи и када није прописана законом, или кад је законом прописано да ће се учинилац одређеног кривичног дела казнити казном затвора или новчаном казном, а суд као главну казну изрекне казну затвора (чл. 41. КЗ БиХ, чл. 41. КЗ БД БиХ, чл. 41. КЗ ФБиХ и чл. 31. КЗ РС).

Новчана казна има своје предности, али и недостатке. Истиче се да је новчана казна хуманија од казне затвора. Она је дељива, што значи да

¹² Б. Чејовић, *Кривично право, Општи део*, Студентски културни центар, Ниш, 1995, 12.

¹³ М. Бабић, И. Марковић, *Кривично право, Општи део, op. cit.*, 394.

¹⁴ Н. Мрвић Петровић, *Кривично право – општи и посебни део*, Правни факултет Универзитета Унион, Службени гласник, Београд, 2006, 142.

¹⁵ М. Бабић, И. Марковић, *Кривично право, Општи део, op. cit.*, 382.

се висина новчане казне прилагођава тежини извршеног кривичног дела и околностима под којима је кривично дело извршено. Са друге стране, истичу се недостаци новчане казне. Сматра се да је новчана казна неправична, јер теже погађа сиромашне учиниоце кривичних дела него богате учиниоце кривичних дела. Новчана казна није личне природе. Њено извршење може се избећи, на пример задужењем, поклонима, прекидом радног односа или губитком прихода на други начин.¹⁶

Време које је учинилац кривичног дела провео у притвору урачунава се у изречену новчану казну. Новчана казна коју је осуђени платио за прекршај урачунава се у казну изречену за кривично дело чија обележја обухватају и обележја прекршаја (чл. 57. КЗ БД БиХ, чл. 57. ФБиХ и чл. 44. КЗ РС). На новчану казну примењује се и институт застарелости, као основ који доводи до гашења кривичне санкције услед протекла законом предвиђеног времена. Према чл. 16. КЗ БиХ, чл. 17. КЗ БД БиХ, чл. 17. КЗ ФБиХ и чл. 113. КЗ РС новчана казна не може се уопште извршити ако од дана правноснажности пресуде којом је изречена протекне три године. Застарелост извршења новчане казне као споредне казне наступа кад протекне две године од дана правноснажности пресуде којом је новчана казна изречена. Осуда на новчану казну брише се из казнене евиденције након протекла рока од три године од дана извршене, застареле или опроштене казне, ако за то време осуђени не учини ново кривично дело.

СИСТЕМИ НОВЧАНЕ КАЗНЕ

Кривично законодавство познаје неколико система прописивања и изрицања новчане казне. То су: систем фиксних износа, систем дани – новчана казна, систем просечних личних доходака, пропорционални систем и мешовити систем.

Најстарији систем прописивања новчане казне је систем фиксних износа. Према овом систему прописује се тачно одређени новчани износ у оквиру законског максимума и минимума. Други систем је систем дани – новчана казна. Он се први пут појавио у предлогу Пројекта реформе шведског кривичног законика из 1916. године, а реализован је у Кривичном законнику Финске 1921. године.¹⁷ Према овом систему новчана казна одређује се на дане, а висина дневног износа одређује се на основу имовног стања учиниоца кривичног дела. Систем просечних личних доходака је систем према коме се износ новчане казне одређује према просечном

¹⁶ Д. Јовашевић, *Кривично право, Општи део, op. cit.*, 360.

¹⁷ Д. Јовашевић, *Кривично право, Општи део, op. cit.*, 212.

личном дохотку учиниоца кривичног дела, односно просечном личном дохотку на нивоу државе, федералне или неке друге територијалне јединице. Овакав систем прописивања новчане казне прихваћен је у Руској Федерацији. Према пропорционалном систему износ новчане казне представља пропорцију према вредности учињеног кривичног дела, односно имовинске користи стечене кривичним делом или штете која је настала. И на крају, мешовити систем који подразумева комбинацију два или више претходно наведена система.

У кривичном законодавству Босне и Херцеговине прихваћена су два система одмеравања новчане казне. То су:

1. систем фиксних износа и
2. систем дани – новчана казна тј. „дневна новчана казна”.

Систем који има примат приликом одређивања износа новчане казне је систем дани – новчана казна. Према чл. 46. КЗ БиХ, чл. 47. КЗ БД БиХ, чл. 35. КЗ РС и чл. 47. КЗ ФБиХ новчана казна изриче се у дневним износима, а ако то није могуће може се изрећи у одређеном износу. Према томе, систем фиксних износа примењује се само ако није могуће применити систем дани – новчана казна.

НОВЧАНА КАЗНА У ДНЕВНИМ ИЗНОСИМА

Систем дани – новчана казна предвиђен је чл.: 46. КЗ БиХ, 47. КЗ БД БиХ, 35. КЗ РС и 47. КЗ ФБиХ. Поступак одмеравања новчаног износа обухвата две фазе: одређивање броја дневних износа и одређивање висине једног дневног износа. Број дневних износа суд одређује на основу општих правила за одмеравање казне. При томе, број дневних износа креће се од пет до триста шездесет дневних износа, а за кривична дела учињена из користољубља највише хиљаду пет стотина дневних износа. Након тога, суд одређује висину једног дневног износа тако што узима у обзир висину дневног дохотка учиниоца кривичног дела према износу његове тромесечне нето плате и његове друге дохотке, као и породичне обавезе. Приликом одређивања висине износа суд узима у обзир податке који у тренутку изрицања казне нису старији од шест месеци. Податке који суду нису познати у обавези је да достави оптужени у року који одреди суд, а најкасније до завршетка главног претреса у кривичном поступку. До коначног износа новчане казне суд долази множењем утврђеног броја дневних износа са одређеном висином једног дневног износа. Кривичним законодавством у Босни и Херцеговини је предвиђено ограничење које се мора поштовати приликом одређивања висине једног дневног износа.

Најнижи дневни износ новчане казне износи једну шездесетину, а највиши једну трећину последње службено објављене просечне месечне нето плате запослених у Босни и Херцеговини (објављује Агенција за статистику БиХ), Брчко Дистрикту (објављује Биро за статистику БД БиХ), Републици Српској (објављује Завод за статистику Републике Српске) и у Федерацији (објављује Федерални завод за статистику).

НОВЧАНА КАЗНА У ОДРЕЂЕНОМ ИЗНОСУ

Новчана казна у одређеном износу је класичан начин изрицања новчане казне. Према њему учиниоцу кривичног дела изриче се тачно одређени новчани износ. Овај метод примењује се у два случаја:

1. ако није могуће новчану казну изрећи у дневном износу, и
2. ако до завршетка главног претреса у кривичном поступку суду нису познате околности битне за одређивање висине једног дневног износа.

У овим случајевима учиниоцу кривичног дела изриче се фиксни износ новчане казне. Према чл. 46. КЗ БиХ, чл. 47. КЗ БД БиХ, и чл. 47. КЗ ФБид ако се новчана казна изриче у одређеном износу, најнижи износ не може бити мањи од 150 КМ, а највиши износ не може бити већи од 50.000 КМ. Према чл. 35. КЗ РС најнижи износ новчане казне не може бити мањи од 50 КМ, а највиши не може бити већи од 50.000 КМ. Наведени кривични закони предвиђају један изузетак од општег максимума новчане казне. Он се примењује приликом одређивања износа новчане казне за кривична дела учињена из користољубља. Уколико је кривично дело учињено из користољубља, највиши износ новчане казне не може бити већи од 1.000.000 КМ, осим у случајевима предвиђеним законом. Приликом изрицања новчане казне у дневним износима или у одређеном износу за кривична дела учињена из користољубља суд може изрећи новчану казну која је већа од износа предвиђеног законом, уколико вредност противправне имовинске користи коју је учинилац прибавио учињеним кривичним делом прелази износ од 1.000.000 КМ. У том случају суд може изрећи новчану казну у износу који не може бити већи од двоструког износа вредности противправне имовинске користи коју је учинилац прибавио кривичним делом за које му се новчана казна изриче. То значи да код изрицања новчане казне, закони поред једног општег минимума, познају чак три општа максимума, од којих су два максимума везана за кривична дела учињена из користољубља.¹⁸

¹⁸ Б. Петровић, Д. Јовашевић, *Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Ойћи део*, Правни факултет, Сарајево, 2005, 301.

ИЗВРШЕЊЕ НОВЧАНЕ КАЗНЕ

Приликом изрицања новчане казне суд у пресуди одређује рок плаћања новчане казне. Он не може бити краћи од петнаест дана, нити дужи од шест месеци. У оправданим случајевима суд може допустити плаћање у ратама, с тим што рок плаћања не може бити дужи од две године.

Чл. 47. КЗ БиХ, чл. 48. КЗ БД БиХ, чл. 36. КЗ РС и чл. 48. ФБиХ предвиђена је замена новчане казне. У овим одредбама заправо се регулише извршење новчане казне. Новчана казна не може се наплатити принудно. Уместо принудне наплате новчане казне која је постојала раније, сада кривични закони предвиђају замену новчане казне казном затвора. Уколико осуђени не плати новчани износ одређен судском пресудом у року који је пресудом одређен, суд без одлагања доноси одлуку о замени новчане казне казном затвора. Ова казна затвора назива се суплеторни или супсидијарни затвор. Кривичним законодавством Босне и Херцеговине одређен је и начин замене новчане казне казном затвора. Новчана казна замењује се казном затвора тако што ће се за сваки започети дневни износ новчане казне, односно ако је новчана казна изречена у одређеном износу, за сваких започетих педесет КМ новчане казне одредити један дан затвора, при чему тако одређен затвор не може трајати дуже од годину дана (чл. 47. КЗ БиХ, чл. 48. КЗ БД БиХ и чл. 48. ФБиХ). На исти начин поступак замене новчане казне казном затвора одређен је и чл. 36. КЗ РС, осим што тако одређена казна затвора не може трајати дуже од шест месеци. Ако осуђени плати само део новчане казне, остатак ће се сразмерно претворити у казну затвора, а ако осуђени исплати остатак новчане казне, извршење затвора ће се обуставити. После смрти осуђеног новчана казна се не може извршити.

КАЖЊАВАЊЕ ПРАВНИХ ЛИЦА ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА

Одговорност правног лица за кривична дела

Од најстаријих времена важило је правило да правно лице не може бити субјект кривичног права јер није носилац кривичне одговорности. Временом, правно лице стиче статус субјекта кривичног права. То значи да постоји кривична одговорност правних лица и могућност кажњавања правних лица. У Босни и Херцеговини новим кривичним законодавством из 2003. и 2004. године уводи се кривична одговорност и кажњивост правних лица за кривична дела.

Чл. 122. КЗ БиХ, чл. 126. КЗ БД БиХ, чл. 125. КЗ РС и чл. 126. КЗ ФБиХ предвиђена је кривична одговорност правних лица. Кривично законодавство Босне и Херцеговине предвиђа услове одговорности правних лица и систем кривичних санкција за правна лица. За извршено кривично дело одговарају:

1. домаћа и страна правна лица за кривична дела почињена на територији Брчко Дистрикта, територији Босне и Херцеговине и на подручју Федерације,
2. домаћа и страна правна лица, која имају седиште на подручју Брчко Дистрикта (БиХ и Федерације) или у њему обављају своју делатност ако изврше кривично дело изван Брчко Дистрикта (БиХ и Федерације), ако је кривично дело учињено против Брчко Дистрикта (БиХ И Федерације), његових становника или домаћих правних лица и
3. домаћа правна лица за кривично дело извршено изван Брчко Дистрикта (БиХ и Федерације) против стране државе, страних држављана и страних правних лица.

Према чл. 126. КЗ Републике Српске домаћа и страна правна лица одговарају за кривично дело извршено на територији Републике Српске и домаћа и страна правна лица која имају седиште на територији Републике Српске или у њој обављају делатност, одговарају за кривично дело учињено изван Републике Српске, ако је кривично дело учињено против Републике Српске, њених држављана или домаћих правних лица. Од кривичне одговорности изузете су: Босна и Херцеговина, Република Српска, Федерација Босне и Херцеговине, Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, кантон, град, општина и месна заједница.

За кривично дело које је учинилац извршио у име, за рачун или корист правног лица, правно лице одговорно је:

1. када обележја учињеног кривичног дела произилазе из закључка, налога или одобрења руководећих и надзорних органа правног лица; или
2. када су руководећи или надзорни органи правног лица утицали на учиниоца или му омогућили да учини кривично дело; или
3. када правно лице располаже противправно оствареном имовинском користи или користи предмете настале кривичним делом; или
4. када су руководећи или надзорни органи правног лица пропустили дужни надзор над законитошћу рада запослених.

Правно лице одговара за кривично дело уколико су испуњени услови предвиђени законом и када учинилац за учињено кривично дело није

кривично одговоран. Одговорност правног лица не искључује кривичну одговорност физичких односно одговорних лица за учињено кривично дело. За кривична дела учињена из нехата правно лице може се блаже казнити. Статусне промене правног лица не утичу на његову кривичну одговорност. Правно лице у стечају, кривично је одговорно, без обзира да ли је кривично дело учињено пре почетка стечајног поступка или у међувремену, с тим што се тада правном лицу не изриче казна, већ мера безбедности тј. сигурности одузимање предмета или се одузима имовинска корист прибављена извршеним кривичним делом. У случају када правно лице престане да постоји пре правноснажног окончања кривичног поступка, а у кривичном поступку је утврђена кривична одговорност правног лица, тада се казна или друге кривичноправне санкције изричу правном лицу које је правни следбеник правног лица коме је утврђена кривична одговорност, ако су његови руководећи или надзорни органи пре престанка правног лица знали за учињено кривично дело. Правном лицу које је правни следбеник правног лица коме је утврђена кривична одговорност и чији су руководећи или надзорни органи знали за учињено кривично дело, изриче се мера безбедности тј. сигурности одузимање предмета или се одузима имовинска корист прибављена кривичним делом.

Правном лицу за учињено кривично дело могу се изрећи следеће кривичне санкције: казна, условна осуда и мере безбедности тј. сигурности. Правном лицу могу се изрећи следеће мере безбедности: одузимање предмета, објављивање пресуде и забрана обављања одређене привредне делатности. Уколико правно лице учињеним кривичним делом прибави имовинску корист, имовинска корист прибављена кривичним делом биће одузета од правног лица. Чл. 13. КЗ БиХ, чл. 135. КЗ БД БиХ, чл. 134. КЗ РС и чл. 135. КЗ ФБиД предвиђен је систем казни за правна лица. Правним лицима се за учињено кривично дело могу изрећи следеће казне:

1. новчана казна,
2. казна одузимања имовине и
3. казна престанка правног лица.

НОВЧАНА КАЗНА ЗА ПРАВНА ЛИЦА

Новчана казна је имовинска казна. То је казна која се може изрећи и физичком и правном лицу за учињено кривично дело. Новчана казна је основна кривична санкција за правна лица. Према чл. 132. КЗ БиХ, чл. 136. КЗ БД БиХ, чл. 135. КЗ РС и чл. 136. КЗ ФБиД новчана казна прав-

ном лицу изриче се у одређеном износу. Она не може бити мања од 5.000 КМ нити већа од 5.000.000 КМ. Ако је кривичним делом правног лица другоме проузрокована имовинска штета или је прибављена противправна имовинска корист, највећи износ изречене новчане казне може износити двоструки износ те штете, односно користи.

Приликом одмеравања новчане казне правном лицу суд поред општих правила за одмеравање казне у обзир узима и економску моћ правног лица. Приликом одмеравања новчане казне за кривична дела за која се уз новчану казну изриче и казна одузимања имовине, изречена казна не сме прећи половину имовине правног лица.

Чл. 144. КЗ БиХ, чл. 148. КЗ БД БиХ и чл. 148. КЗ ФБиХ предвиђено је да се за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до три године, правно лице кажњава новчаном казном до 850.000 КМ или до десетоструког износа проузроковане штете или имовинске користи прибављене кривичним делом. За кривична дела за која је прописана казна затвора преко три године, правно лице кажњава се новчаном казном која не може бити мања од 2.500.000 КМ или до двадесетоструког износа проузроковане штете или имовинске користи прибављене кривичним делом.

Институт застарелости као основ гашења права државе на кажњавање примењује се и у случају када је правном лицу изречена новчана казна. Застарелост извршења изречене новчане казне правном лицу наступа када од правноснажности пресуде којом је новчана казна изречена протекне три године.

ЗАКЉУЧАК

У циљу спречавања и сузбијања имовинског криминалитета примењују се различите кривичноправне мере. Групи кривичноправних мера припадају и кривичне санкције. Најзначајнија кривична санкција која се примењује у борби против имовинског криминалитета је новчана казна. Готово сва савремена кривична законодавства познају новчану казну. Она је предвиђена и у кривичном законодавству Босне и Херцеговине.

Новчана казна је једина имовинска казна коју познаје кривично законодавство Босне и Херцеговине. Може се изрећи као главна и као споредна казна. Њеним изрицањем осуђени се обавезује да у одређеном временском року у корист државе уплати одређени новчани износ одједном или у ратама. Новчана казна се према чл. 46. КЗ БиХ, чл. 47. КЗ ФБиХ,

чл. 47. КЗ БД БиХ и члану 35. КЗ РС изриче на два начина: 1. у дневним износима или 2. у одређеном износу. Приликом изрицања новчане казне првенство има систем дани – новчана казна. Уколико се овај систем не може применити, или до завршетка главног претреса у кривичном поступку суду нису познате околности које су битне за одређивање висине једног дневног износа новчане казне, тада се примењује систем одређивања новчане казне у фиксном износу. Уколико осуђени до истека рока који је одређен у судској пресуди не уплати одређени новчани износ у корист државе, не постоји могућност принудне наплате новчане казне. У том случају постоји могућност замене новчане казне (чл. 47. КЗ БиХ, чл. 48. КЗ БД БиХ, чл. 36. КЗ РС и чл. 48. КЗ ФБиХ).

Изменама кривичног законодавства у Босни и Херцеговини од 2003. године, уведена је кривична одговорност правних лица. Према томе, кривичним законодавством Босне и Херцеговине предвиђени су услови одговорности правних лица, као и кривичне санкције за правна лица. Систем кривичних санкција за правна лица обухвата: казне, условну осуду и мере безбедности тј. сигурности. Основна казна која се може изрећи правном лицу је новчана казна. Правном лицу новчана казна изриче се у фиксном износу.

Основна сврха изрицања новчане казне, али и казни уопште је изражавање друштвене осуде због извршеног кривичног дела, утицај на учиниоца да убудуће не чини кривична дела, утицај на друге да не чине кривична дела и утицај на свест грађана о опасности кривичних дела и о праведности кажњавања учинилаца кривичних дела.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић, М., Марковић, И., *Кривично право, Општи део*, Правни факултет, Бања Лука, 2008.
- Јовашевић, Д., *Кривично право, Општи део*, Номос, Београд, 2006.
- Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., Костић, М., *Криминологија*, Pelikan Print, Ниш, 2009.
- Кривични закон Босне и Херцеговине, *Службени гласник Босне и Херцеговине*, бр. 3/2003, са изменама и допунама објављеним у *Службеном гласнику Босне и Херцеговине*, бр. 32/2003, 37/2003, 54/2004, 61/2005, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 32/2007 и 8/2010.
- Кривични закон Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, *Службени гласник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине*, бр. 10/2003, 6/2005, 14/2007, 19/2007, 21/2007, 2/2008, 17/2009 и 21/2010.

- Кривични законик Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 22/2000.
- Кривични закон Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 49/2003, 108/2004, 37/2006, 70/2006 и 73/2010.
- Кривични закон Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, *Службени листи Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине*, бр. 16/1977.
- Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, *Службене новине Федерације Босне и Херцеговине*, бр. 53/1998.
- Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, *Службене новине Федерације Босне и Херцеговине*, бр. 36/2003, 37/2003, 21/2004, 69/2004, 18/2005 и 42/2010.
- Мрвић Петровић, Н., *Кривично право – општи и посебни део*, Правни факултет Универзитета Унион, Службени гласник, Београд, 2006.
- Петровић, Б., Јовашевић, Д., *Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Опћи део*, Правни факултет, Сарајево, 2005.
- Чејовић, Б., *Кривично право, Општи део*, Студентски културни центар, Ниш, 1995.

THE APPLICATION OF MONEY PENALTY IN THE CRIMINAL LAW OF THE BOSNIA AND HERZEGOVINA

Mirjana Pavlović

Post – graduate student,
Faculty of Law, University of Niš

S u m m a r y

Criminal sanctions are a form of social reaction to various forms of criminality. System of criminal sanctions in the criminal legislation of the Bosnia and Herzegovina includes: penalties, warning measures, security measures and corrective measures. Penalty system in the Bosnia and Herzegovina is a simple one. It includes only two penalties: imprisonment and a fine.

In this paper the author analyzed characteristics of the money penalty as a property criminal sanction in the criminal law of the Bosnia and Herzegovina.

Key words: criminal sanction, money penalty, Bosnia and Herzegovina

Dr Željko Fajfrić,
advokat u Šidu

Dr ILIJA VUČEĆIĆ – ADVOKAT U NOVOM SADU

O advokatu Iliji Vučetiću pisao sam u Velikoj istoriji advokature Vojvodine i tu sam dao njegove osnovne biografske podatke.¹ Za njega sam se više zainteresovao čitajući pripovetku Jaše Tomića *Zahvalan konj* u kojoj se spominje dr Ilija Vučetić.² Naime, Jaša Tomić piše kako mu je neki deda Jova pričaio da je imao dar razumevanja nemuštog jezika, a kojeg je dobio od nekog komarca – „kralja komaraca” – u znak zahvalnosti što ga nije zgnječio. Tako je deda Jova mogao da razgovara sa svim životinjama i da razume šta one opšte između sebe. Komarac je deda Jovi ispričao kako je leteći po Sremskim Karlovcima uleteo u sobu u kojoj je bio patrijarh Georgije Branković. Seo mu je na čelo, ali mu nije sisao krv budući da je patrijarh bio sav „otrovan”: „da sam se napio samo malo krvi njegove, tamo bi mi bio kraj” objašnjava „kralj komaraca.” Jaši Tomiću, zatim, govori deda Jova kako je jednom prilikom došao u Novi Sad i zaustavio se pred Srpskom zadrugom za pomaganje i štednju. U toj istoj zgradi stajale su episkop (vladika) bački i advokat dr Ilija Vučetić. Pred vladikinom kućom stajale su patrijarhove karuce i u njima upregnuta dva konja: „I vidim gde dešnjak patrijarhov podiže glavu i tri put u se pokloni.” To je začudilo onog drugog konja pa pita ovoga što se klanja: „Što se ti, more, toliko klanjaš onome gospodinu na prozoru?” Onda mu ovaj konj što se klanja odgovara: „Kako mu se, more, ne bih klanjao?! Ta da on zbog onih pronevera nije toliko izvlačio

---

¹ Fajfrić, Željko: *Istorija advokature Vojvodine od početaka do 1941. godine*, Novi Sad, 2008. godine, 168–169.

² Jaša Tomić: *Pripovetke I*, Novi Sad, 2006, 238–239

našeg gospodara patrijarha iz blata, koliko bi nas dvoje onda tek morali da vučemo?!” I opet diže glavu i pokloni se ponovo dr Iliji Vučetiću.

Znam da je Jaša Tomić svoje političke protivnike napadao svim mogućim načinima, a bio je i veliki protivnik patrijarha Georgija Brankovića (nije bio jedini, po zlu ga je pominjao i poznati pisac Veljko Petrović), ali mi nije bilo jasno zbog čega Tomić u sve to upliće i advokata dr Iliju Vučetića. Jedini razlog sigurno nije taj što je Vučetić „izvlačio” patrijarha Brankovića iz raznih problema. Morala je i politika biti u pitanju. Bilo je očigledno da je dr Vučetić bio mnogo krupnija politička ličnost svoga vremena nego što sam mogao da pretpostavim dok sam pisao *Istoriju vojvođanske advokature*. Zbog toga, ova dopuna biografije advokata – dr Ilije Vučetića.

Ilija Vučetić je rođen 25. (13) jula 1844. godine u Novom Sadu. Malu gimnaziju u Novom Sadu završio je 1861. godine, a potom je otišao u Segedin na dalje školovanje. Tih godina je vodio dnevnik (od 18. oktobra 1861) u kom je beležio čak i takve sitne izdatke poput kupovine kestinja ili milostinje date prosjaku, zatim šta je sve pročitao, svako pismo koje je napisao itd. Time on, od svojih najmlađih godina, pokazuje veoma izražen dar za red i urednost. Saradnik je rukom pisanog đačkog lista *Đački venac*, kom neprestano šalje izveštaje o đačkom životu u Segedinu (od ovog lista sačuvan je samo jedan broj i danas se čuva u biblioteci Novosadske gimnazije).

Pitomac Tekelijanuma potao je 1863, tako da se seli za Peštu. Za pitomca je izabran kao jedan od dvojice u konkurenciji od 22 molioca. U svom Dnevniku on je par puta spomenuo da su mu te godine bile najsrećnije u životu. Tada je bio sekretar literalnog društva Srpska omladina, a predsednik je bio Đorđe Petrović Martonošanin. Takođe, Vučetić je bio predsednik Preodnice.

U Dnevniku iz tih godina Vučetić spominje jedan događaj koji slikovito govori o tadašnjoj srpskoj mladeži. Bilo je to vreme velikog nacionalnog romantizma, a on se nalazio usred njega. Naime, Vučetić i njegovo društvo išli su da čestitaju novu 1863. godinu velikom sudiji Segedina – Vasiliju Veselinoviću. Tu su sreli pesnika Jovu Dragaševića:

„Kad smo već kući pošli, vikne on: ‚Stan’te braćo, da vam i ja koju kažem!’ te sasvim oduševljeno nam govoraše kako mu je milo, gde nas tako oduševljene vidi itd., na koje mu jedan od naših odgovori, rekavši, da nam pozdravi prekosavsku braću na koju se zaori ‚živio’ i ‚mnogaja ljeta’. On poljubi Đ. Petrovića, i reče da u tom poljupcu svi poljubac primimo. To kratko vreme zaista mogu računati u najsrećnije mog života; tako mi valjda nikad ne behu grudī usplamtele i krvca uzavrela.”

Vučetić u Dnevniku, daje još jedan sličan opis tih bezbrižnih dana. U leto 1864. godine sa društvom je bio kod trgovca Đoke Rakića:

„...uveče smo bili kod Đoke Rakića trgovca i vrlo rodoljuba, veselili smo se daleko posle ponoći, pio sam s njime pobratimstvo i jako sam se opio.”

Iako vesele, te su godine za Vučetića bile teške. Ostalo je zabeleženo da je od Novosadskog magistrata tokom 1865. tražio uverenje o siromaštvu, ne bi li od velikonovosadske srpske opštine mogao zatražiti i Milankovićevu ili neku drugu stipendiju. U to vreme veoma aktivan u Miletićevoj Omladini, bio je jedan je od njegovih glavnih pomagača. Od 1861. godine Vučetić saraduje sa Miletićevim novinama *Srpski dnevnik*, zajedno sa Jakovom Ignjatovićem, Đurom Vukičevićem, Gigom Geršićem. Tako je ovaj list dobio snažno napredno osnovno usmerenje i Miletić je smatrao da je on „organ mlađeg naprednog sveta srpskog”. Sam Vučetić je bio jedan od onih koji su organizovali bakljadu (taj dogovor je napravila omladina u Karlovcima) vladici Platonu, novosadskom kandidatu za patrijarha. U Vučetićevom Dnevniku ostao je jedan izvanredan zapis o tome kakvo je raspoloženje bilo u tadašnjoj Miletićevoj Omladini:

„U četvrtak 23. jula po st. 1864. bio sam u Karlovcima, gde se od počeo narodni sabor. Kad nas nisu pustili unutra, mi smo stajali na prozoru i slušali. Već je taj dan sednica za nas nepovoljna bila, pozicija (Narodna stranka) je pala (nije uspela sa svojim programom; najpre crkva i škola, pa onda mitropolit patrijarh), nije mogla prodrati; zaključeno je da se sutra bira mitropolit. Kako mi beše, samo može onaj osećati koji je takav Srbin kao ja. Iz Karlovaca, sam pozvao Vlajka (Majinskog) sa mnom kući, tu smo ručali, i sad je on sasvim kog nas, tu i noćiva i sve. – Juče, u petak, opet smo bili u Karlovcima. Skupiše se poslanici u dvoranu; opet nas ne pustiše unutra; komisar poručuje, ako ko uđe unutra osim poslanika, on neće doći. Krenuše se poslanici u crkvu, praćeni vojničkom bandom i mnogim svetom, gde se obdržavalo prizivanje Sv. Duha. Činodejstvovao je episkop Maširević. Sve mi se smutilo oko mene kad ga pogledam. Iz lica mu se ogleda nepoštenje, sebičnost. Iz crkve odoše poslanici naroda u dvoranu na trg. Opozicija poče nanovo naprezati poslednje sile, da prodre. Sve uzalud. Miletić ište od Komisara samo da kaže pet reči. Ne dopušta mu se nikako. U taj mah dođoše vojnici te nas i sa prozora oteraše, gde smo prislušivali. Za tim je izašao iz dvorane Komisar i vladika i pristupilo se izboru mitropolita. Kažu da je Maširević dobio 49 glasova. Izbor je bio javan, zato je tako ispalo.”

„Na inštalaciji” Maširevića za patrijarha, na Preobraženje 1864. godine u Karlovcima, Vučetić se zgrozio nad narodom koji je „kao lud vikao: ’Živeo!’ niti zna kome, ni zašto. I ne znajući da ti, što ti sad tako lepo laskaju, o njegovo propasti rade.” Uz to, Vučetić Maširevića naziva „izrodom”.

Na glavnoj skupštini Matice srpske stvari su za Miletićevu Omladinu već povoljnije. Kako Vučetić u svom Dnevniku kaže, omladinci su pobedili „starovolju“: „Pametni razlozi Miletića, Radonovića, Rogulića, Geršića i mn. drugi” ako i ne mogu da ubede „matore glupake” Hadžića Svetića, Pavla Stojanovića, Kuševića, ipak dobijaju više od dve trećine glasova. Tokom 1866. godine Vučetić je aktivan na prvoj velikoskupštini velikoujedinjene omladine u Novom Sadu.

Ilija Vučetić je završio prava 1869. godine i vratio se u Novi Sad. Zaposlio se u Magistratu gde je od 1870. godine podbeležnik. Za doktora prava promovisan je 3. juna 1872. godine, a odmah potom postao je fiškal Matice srpske, što će biti sve do smrti. Tada se počeo baviti i politikom, tako da se često mogao videti u skupštini Novog Sada. U politici je imao uspeha. Nakon što je Miletić uhapšen 1866. godine, Vučetić je postao prvak Srba u Novosadskom magistratu. Bio je vrlo umeren i taktičan, pa ga Toša Bekić karakteriše: „Po vaspitanju, temperamentu, načelima i naklonostima svojim, bio je čovek zlatne sredine.”³

Ipak, bilo je mnogo onih koji su Iliji Vučetiću zamerali da se politikom bavi ne bi li dobro zaradio. Tako jedan njegov protivnik kaže:

„U idealnoj borbi ovostranih Srba, neki se satreše, neki pomeriše pameću, silni propadoše materijalno i moralno, al’ ovaj bratac izabra blaguju čast. U idealnoj borbi on beše junak kruha i trbuha. Narodnosna politika njemu se rentirala, dok su drugi propadali.”⁴

Ovakav i slične stavove o Vučetiću mogu da potvrde i njegovi brojni tekstovi u listu *Srpsko kolo*. Ovaj list se deklariseo kao „list za narodnojavne, privredne, prosvetne i zabavne stvari”. Bio je namenjen širim društvenim slojevima, uglavnom zemljoradnicima i zanatlijama. U njemu je Vučetić objavljivao tekstove veoma popularnim stilom, jednostavnim i razumljivim jezikom. Na prvi pogled ti tekstovi nisu bili politički – to, spolja gledano, nije dozvoljavao ni urednik Nikola Dimitrijević. Ipak, oni su imali priličnu političku notu, mada u njima nije bilo one strasti kakvih je bilo u drugim čisto partijskim listovima.

Kada je Miletić poslat na dugu robiju, Srpsku slobodoumnu stranku vodili su Mihailo Polit Desančić i Ilija Vučetić. Tada je stranka postepeno počela da menja političko usmerenje. Tvrda linija nepriznavanja valjanosti Austro-Ugarske nagodbe iz 1867. godine, što je bilo utvrđeno u Bečkerečkom programu iz 1869. godine, biva preusmerena na relativno umeren opozicioni kurs. Stranka tako zauzima opoziciono, ali ne i protivdržavno mesto kakvo je imala do tada.

³ *Narodnost*, 1904, 56.

⁴ *Naše doba*, 1885. br. 36.

Vučetić je celoga svoga života bio veoma privržen Svetozaru Miletiću, a onda i Mihailu Polit Desančiću. Tako je u proleće 1879. godine bio među onima koji su želeli da u Novom Sadu pozdrave Polita Desančića, Antona Hadžića i Mišu Dimitrijevića sa velikom bakljadom i muzikom. Ova trojica su bili narodni poslanici i imali su odlično držanje prilikom saborske rasprave o zakonu koji je u osnovne škole uvodio učenje mađarskog jezika. Taj svečani doček trebao je da bude nagrada za njihovo držanje na Saboru.

Naravno, vlast u Novom Sadu je bila protiv ovakve bakljade, jer se plašila antimadžarskih demonstracija. Do kraja, bakljada je održana, ali je od poslanika bio prisutan samo Polit Desančić (druga dvojica se, izgleda, nisu usudila da dođu). Prethodno, Vučetić je novosadskoj vlasti uputio dopis u kojem je opisao kako će sve izgledati i, između ostalog, je rekao:

„Skup će biti u restauracionim lokalitetima zdanija srpskog narodnog pozorišta, odakle će uz pratnju muzike bakljada krenuti pored unijske crkve Kazandžijskim sokakom, pa onda kroz Ćurčijijski sokak pred stan dr.-a M. Polita, gde će ga advokat dr. Ilija Vučetić kratkom besedom pozdraviti, a po pozdravu vratiće se opet bakljada preko pijace kroz sokak „Bele lađe” natrag k pozorišnom zdaniju, gde će se buktinje pogasiti i tu na cel određenim redarima predati.”

Za sve to vreme Vučetić je mnogo radio u žurnalistici, najviše u *Zastavi*⁵, a sam to opisuje:

„Meseca februara 1866. godine pokrenuo je dr. Svetozar Miletić u Pešti političan list *Zastavu*, i ja sam joj odmah od prvog broja postao besplatan suradnik, pa sam to nastavio sve do g. 1884., kad je pod uredništvom T. Bekića promenila političan pravac. Dok je *Zastava* izlazila u Pešti, bio sam joj stalan, no besplatan saradnik; kad se g. 1868. preselila u Novi Sad, bio sam joj redovan dopisnik iz Pešte; a kad sam se po svršenim naukama vratio u Novi Sad, radio sam i pored svoga zvanija, a docnije i pored svoje advokatske kancelarije, neprekidno na njoj, pa sam šta više neko vreme i urednika zamenjivao, kad je ovaj bolestan bio, razume se, sve besplatno. Osim što sam za vreme moga đakovanja u Pešti bio redovan dopisnik *Jedinstva*, što ga je u Beogradu uređivao Milan Jovanović, a docnije Stojan Bošković.”

Vučetić ovde pominje promenu *Zastavinog* političkog pravca na konferenciji narodnih prvaka u Budimpešti 24. (12) marta 1884. godine. Naime, prva srpska politička stranka u Vojvodini bila je Miletićeva Srpska narodna slobodo-

---

⁵ O tome kod V. Krestić: *Istorija srpske štampe u Ugarskoj 1791–1914*, Novi Sad, 1980, 147, 186, 226, 229, 287.

umna stranka (Narodna stranka). Stvorena je na Skupštini u Bečkereku 1869. godine, kada je usvojen i čuveni Bečkerečki program. Ova stranka je bila i ostala najbrojnija i najznačajnija srpska građanska stranka u Vojvodini sve do Prvog svetskog rata. Kako je obuhvatala skoro sve slojeve stanovništva i zanimanja, više je imala obeležja opštenarodnog pokreta. Vremenom se u njoj pojavilo tzv. levo krilo, radikalna struja koju je predstavljala Narodna omladina na čelu sa „vršaćkim socijalistima” – Jašom Tomićem i Lazom Nančićem. Oni su bili pod jakim uticajima socijalističkih ideja i kao takvi tražili su promenu Bečkerečkog programa. Smatrali su da je socijalno pitanje važnije od nacionalnog. Desno krilo predvodili su Nika Maksimović i advokat Svetislav Kasapinović. I oni su zahtevali izmenu Bečkerečkog programa, ali u suprotnom smeru – tražili su jače skretanje „udesno”. U centru su bili Mihailo Polit Desančić, Miša Dimitrijević i advokat dr Ilija Vučetić. Oni su se zalagali za opstanak tradicionalne Miletićeve politike i nemenjanje Bečkerečkog programa.

Konferencija u Budimpešti 1884. godine bila je iznenađenje za sve, budući da je to bila „konferencija srpskih prvaka notabiliteta”⁶, srpske političke elite, a ne „narodna konferencija”, što su slični prethodni sastanci bili. Takođe, konferencija je održana u Budimpešti a ne u Bečkereku, kako je do tada uvek bivalo. Osim toga, prisustvovali su joj zaista svi srpski prvaci, bez obzira na to kojoj stranci su pripadali. Zaista je to bio „notabilitet”. Međutim, ostali članovi, kada su shvatili da stranka menja politički pravac, ostali su uvređeni, posebno Jaša Tomić, Laza Nančić i Đoka Milosavljević, koji je pružio snažan otpor. To će biti začetak jedne, najpre tihe, a onda i neskrivene mržnje Jaše Tomića prema dr Iliji Vučetiću. Istina, u samome početku dr Vučetić se nije suviše isticao, ali je ipak ostao uz Mihaila Polit Desančića, Mišu Dimitrijevića i Ljubu Stefanovića.

Upravo od tada datiraju otrovni tekstovi Jaše Tomića usmereni prema Vučetiću. Tokom 1884. godine Jaša Tomić je preuzeo i list *Srpsko kolo*, ali Vučetić se istoga momenta, a sa njime i Mihailo Polit Desančić i Miša Dimitrijević, naglo povlači i prestaje da piše za ove novine. Nažalost, ni među njima samima nisu vladali dobri odnosi, tako da Jaša Tomić u jednome pismu navodi kako oni svi „jedan drugog mrze, jedan drugome zavide, jedan drugog omalovažavaju”. Zapravo, Jaša Tomić im nikada nije oprostio što su se u vreme sukoba grupe okupljene oko njega sa grupom okupljenom oko Nike Maksimovića i Svetislava Kasapinovića – držali toliko suzdržano.

Miletićeva narodna stranka se raspala 1887. godine i iz nje izlaze Radikalna, osnovana u Novom Sadu 1887. sa Jašom Tomićem na čelu, kao i Liberalna stranka, osnovana iste godine, takođe u Novom Sadu, pod vođstvom Mihaila Polit Desančića. Organ radikala bila je *Zastava*, a glasilo Liberala *Branik*.

⁶ *Zastava*, 1884. br. 43–44.

Očigledno je da se Jaša Tomić ustremio na Vučetića, otuda ono spominjanje u pripoveci *Zahvalan konj*. I ne samo u njoj. U pripoveci *Dok se stezao kolan* opet Jaša Tomić spominje Vučetića. Doduše, ne po imenu, ali je jasno na koga je mislio. Naime, neki starac ide putem, stižu ga karuce, a u njima „sedi uzdignute glave fiškal Narodnih fondova”. Seljak i fiškal ulaze u politički obojen dijalog. Naime, fiškal govori da je i ovaj mogao naći zaposlenje u Narodnim fondovima „...samo da si hteo da mu se klanjaš, danas ne bi morao da ideš peške”. No, seljak postidi fiškala: „Ali, da si ti naučio da ideš peške, ne bi morao danas da se klanjaš onom karlovačkom nesretniku.” Taj „karlovački nesretnik” je patrijarh Georgije Branković.

U pripoveci *Kako se ljudi prežu u taljige* Jaša Tomić opet napada Vučetića, zatim patrijarha Georgija Brankovića, ali i Polit Desančića: „A dogodilo se da Polita i Vučetića opi patrijarh Georgije, i oni, u bunilu svome, metnuše ga u taljige, zajedno sa prljavštinama njegovima, viknuše mu živeo; zatim se upregoše te počеше da vuku.” Nadalje, Jaša Tomić napada i list *Branik*: „Čudi se sav svet šta to bi, samo „Branjikovi” sinovi poleteše za taljigama, te guraju i oni,” a nešto dalje dodaje uvredu na račun Vučetića: „Samo kao Švaba, hoću reći kao Polit i Vučetić.”

Kao advokat, Vučetić je najviše radio u organima srpske crkvenoškolske autonomije zbog čega ga je Jaša Tomić u svojim pripovetkama optuživao. Od 1898. godine, kada se Mihailo Polit Desančić povukao iz politike, Liberalnu stranku preuzeo je Vučetić, ali već 1902. godine dao je ostavku na sve funkcije. Tako se postepeno povukao iz javnog života.

Vučetić je bio oženjen sa Marijom Zagoricom iz Petrova Sela u Bačkoj. Imali su dva sina i dve kćeri. Umro je 23. jula 1904. godine. Neposredno pred smrt ubedio je Đorđa K. Jovanovića (umro 1904. godine bez porodice) da pri sastavljanju testamenta postane narodni dobrotvor.

Ilija Vučetić je bio na veoma istaknutim političkim funkcijama, a kao advokat vodio je unosne parnice. Ipak, danas ga se malo ko seća. Njegovo ime nalazi se u raznim zapisnicima, izveštajima, odlukama. Sakriven u papirima, nepravedno je zaboravljen.

Ovaj veoma inteligentan čovek od znanja i reči nije imao snage za konkretnu političku akciju. Nije bio zanesen nacionalnom egzaltacijom i romantikom, još manje je bio politički isključiv. Akademski usmeren nije bio ni tip vođe za kojim idu mase. Čak ni u svojoj stranci nikada nije mogao, ali ni hteo, da se postavi iznad Miletića, ili, kasnije, Polita Desančića. Znao je da se prilagodi datoj situaciji, u njemu je pretezo intelektualac i pravnik. Danas je dobrim delom zaboravljen u korist Mihaila Polita Desančića, koji bi teško šta uradio da uz sebe nije imao uvek smirenog dr Iliju Vučetića.

Душко Медић
НОВО СТВАРНО ПРАВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Књига проф. др Душка Медића, *Ново стварно право Републике Српске*, коју је у Бања Луци 2011. године објавио Паневропски универзитет „Апеирон”, може бити од користи правницима у читавом региону, јер на систематичан начин приказује традиционалне институте који су деценијама развијани на простору југоисточне Европе, али и нека нова решења која ће под утицајем интеграционих процеса вероватно бити уграђена и у правне системе суседних држава. Значајно је истаћи да је аутор био председник Радне групе за израду *Нацрта закона о стварним правима Републике Српске*, а тиме и најпозванији да читаоцима представи нову правну регулативу.

На 415 страница текста, сажето и систематично, изложени су сви релевантни стварноправни институти.

Аутор наглашава да је доношењем овог закона извршена кодификација стварног права у Републици Српској, као и његова реинтеграција у европски континентални правни круг, те да су дефинитивно укинута социјалистички својински односи.

Посебна пажња је посвећена нормативним решењима која представљају новину у стварном праву Републике Српске.

Пре свега, успостављена је једноврсност права својине, као и једноврсност правних субјеката, што значи да свако физичко и правно лице може бити носилац права својине и других стварних права. Изједначени су положаји јавноправних и приватних власника, а разлике се допуштају само ако је то одређено посебним законима.

Законом о стварним правима је наглашено начело поуздања у земљишне књиге. Трећа савесна лица се могу поуздати да је оно што је уписано у земљишну књигу тачно, а да оно што није уписано не постоји. Дуго-

рочнији циљ јесте изједначавање стања у земљишним књигама са стварно постојећим стањем. Закон прописује да ће у случају када је више лица закључило са власником правне послове ради стицања исте непокретности, својину стећи оно лице које је као савесно прво поднело захтев за упис у земљишну књигу, при чему је опет видљива афирмација начела поверења у земљишне књиге, уз присутност начела првенства, као и начела савесности.

Закон је битно променио садржај одредаба о стицању својине у ситуацији када постоји грађење на туђем земљишту и вратио се традиционалним начелима, што је последица успостављања правног јединства некретнине и повратка начелу *superficies solo cedit*. Основно је правило да се сада примарно штити власник земљишта и да зграда коју неко сагради на туђем земљишту припада власнику земљишта, а само изузетно градитељу, и то под условом да је он био савестан, а власник земљишта несавестан. Изричито је предвиђено решење и за ситуацију када су и власник земљишта и градитељ несавесни, а оно се огледа у томе да зграда у том случају припада власнику земљишта, али он нема право да захтева успостављање пређашњег стања.

Закон предвиђа да се доградњом, надоградњом или преуређењем зграда, односно просторија у сувласничким, заједничким или туђим зградама, као и њиховим преграђивањем или улагањем у њих не може стећи својина, ако власник, односно сувласник или заједничар дограђене, надограђене, односно преграђене непокретности нису другачије одредили.

Институт који до сада није био регулисан, а своје место је добио у Закону о стварним правима јесте прекорачење међе грађењем. Ради се о томе да је грађењем зграде захваћен део суседног земљишта, које је у туђој својини, а притом између градитеља и власника земљишта не постоји уговорни однос који уређује грађење преко међе. Закон разликује две ситуације. Прва постоји када је до прекорачења међе дошло од стране савесног градитеља и у том случају он стиче право својине на захваћеном земљишту, али је дужан да исплати власнику земљишта тржишну вредност његовог земљишта. Друга ситуација наступа уколико је градитељ несавестан и у том случају власнику земљишта стоје на располагању захтев за успостављањем пређашњег стања и захтев за накнаду штете, или, пак, уступање земљишта уз исплату тржишне вредности.

Овај закон, за разлику од претходних, свеобухватно уређује материју суседских права. Нарочито занимљиво решење је оно које допушта да се уређење међе, у недостатку других решења, изврши по принципу правичности.

Решење које изазива одређене недоумице тиче се етажне својине, чија је суштина потпуно промењена. Етажна својина се по овом закону трети-

ра као специфичан облик сусвојине више лица на једној непокретности, која се састоји од земљишта са зградом, или права грађења са зградом, па се на све правне односе етажних власника који нису посебно регулисани примењују општа правила о сусвојини. Ово решење је проблематично јер намеће потребу за хармонизацијом различитих поједничких интереса и њиховим потчињавањем заједничком интересу.

Опште је познато правило да нико не може пренети на другог више права него што и сам има, али Закон прави у овом случају одређени изузетак допуштањем стицања својине од невласника на покретним стварима уз испуњење одговарајућих услова. Ти услови су следећи: потребно је да се ради о покретној ствари; да је правни посао за стицање права својине био теретан; да је стицалац био савестан (како у време закључења посла, тако и у време прибављања непосредне државине предметне ствари) и да је продата ствар преузета у државину. Међутим, Законом је прописано да се овим путем не може стећи право својине на стварима које су власнику биле украдене или их је он изгубио, осим ако се не ради о стицању готовог новца, хартија од вредности на доносиоца или стицања на јавној лицитацији.

Закон о стварним правима у целости садржи опште норме у погледу заложног права. На једном месту нормирани су и хипотека и заложно право на покретним стварима и правима. Најважнија новост у вези са заложним правом на непокретности је то што се уводи могућност да се располаже хипотеком у ситуацији када је потраживање престало, а хипотека још није избрисана из земљишних књига.

Личне службености као стварна права на туђој ствари, доживљавају реafirмацију у овом закону. Регулисана су три класична института: плодоуживање, употреба и становање. Плодоуживање омогућава свеобухватно коришћење послужне ствари, док употреба и становање овлашћују титулара на коришћење само у оном обиму који је неопходан за задовољавање потреба тог лица и чланова његове породице.

Новина је и уређење реалних терета, који до сада нису били законски регулисани. Реални терет даје кориснику ограничено стварно право на непокретности коју оптерећује, овлашћујући га да му се на терет њене вредности периодично дају ствари или чине радње које су његов садржај. Овај терет настаје на основу правног посла уписом у земљишну књигу и одлуком суда или другог надлежног органа, а правни посао о оснивању реалног терета мора бити сачињен у облику нотарски обрађене исправе. Реални терет престаје брисањем у земљишној књизи, а може се тражити и његово укидање ако изгуби сврху свог постојања. Одлуку о томе доноси суд на захтев власника оптерећене непокретности.

Право грађења је нови институт у стварном праву Републике Српске. Правом грађења омогућава се правно раздвајање земљишта и зграде, а да се при томе не нарушава систем који се заснива на правном јединству некретнине. Оно се првенствено заснива за изградњу породичних стамбених зграда или станова социјално угрожених слојева становништва. Носилац овог права плаћа месечну накнаду за право грађења у износу просечне закупнине за такво земљиште док то право траје. Тиме се смањују његови трошкови у односу на трошкове које би имао када би плаћао тржишну цену земљишта. С друге стране, власник земљишта дугорочно има корист од своје некретнине, а да при томе не губи право својине на њој. Престанком права грађења објекат постаје саставни део земљишта, а власник земљишта даје лицу коме је престало право грађења одговарајућу накнаду за зграду.

Државини је у Закону посвећена велика пажња и овај институт је целовито регулисан. Прихваћена је модерна концепција која означава државину као фактичку власт на ствари.

Прелазне и завршне одредбе су важне за примену овог закона, а оне имају за циљ укидање ранијих социјалистичких односа и намеру да се сва права која извиру из друштвене својине и која су као таква уписана у земљишне књиге сматрају правом својине.

Књига *Ново стварно право Републике Српске* садржи следеће тематске целине:

Ново стварно право Републике Српске: Увод; Новине које доноси Закон о стварним правима (Једноврност својине и правних субјеката, општа и јавна добра, добра од општег интереса, правно јединство некретнине; Права страних лица; Стицање права својине с поверењем у зелишне књиге и обавеза укњижбе стварних права; Вишеструко уговарање отуђења; Грађење на туђем земљишту и на туђем праву грађења; Доградња, надзиђивање, преуређење и улагање; Прекорачење међе грађењем; Сусједска права; Нови концепт етажне својине; Стицање својине од невласника на покретним стварима; Заложно право; Новине у погледу хипотеке; Личне службености; Реални терети; Право грађења; Право надоградње; Државина; Прелазне одредбе; Завршне одредбе); Закључак.

Заштита права својине: Увод; Власничка тужба на враћање ствари; Приговори држаоца; Положај савјесног држаоца; Положај несавјесног држаоца; Тужба из претпостављене својине; Тужба због сметања односно узнемиравања; Заштита сувласника односно заједничара; Закључак.

Заложно право: Увод; Појам и правна природа заложног права; Историјат заложног права; Предмет заложног права; Неодвојивост и непрено-

сивост; Подзалог; Потраживање и заложно право; Заједничка хипотека; Предност при намирењу; Заложно право као хипотека; Регистарско заложно право; Оснивање заложног права (Облици оснивања заложног права; Добровољно заложно право; Уговор о давању у залог; Начин стицања заложног права на покретним стварима; Начин стицања заложног права на непокретностима; Начин стицања заложног права на правима; Оснивање принудног судског заложног права; Оснивање законског заложног права; Добровољно, судско и законско подзаложно право; Натхипотека; Заштита повјерења); Права и обавезе повјериоца (Пренос потраживања; Право на државину; Чување и враћање залога; Узимање из повјериоачеве државине; Плодови залога; Нужна продаја залога; Скривени недостаци; Заложно право без државине; Одржавање вриједности залога; Овлашћења у погледу залога права; Намирење заложног повјериоца; Заштита заложног права); Престанак заложног права (Престанак осигураног потраживања; Пропаст залога; Губитак државине заложене ствари; Одрицање; Истек рока и испуњење раскидног услова; Престанак правног својства заложног повјериоца; Консолидација и сједињење; Престанак хипотеке; Престанак судског и законског заложног права; Располагање неизбрисаном хипотеком; Забилежба задржавања првенственог реда; Амортизација и брисање хипотеке); Закључак.

Регистарска залога: Увод; Развој права осигурања на покретним стварима у земљама наследицама бивше СФРЈ; Регистарска залога на покретним стварима у Босни и Херцеговини; Оквирни закон о залозима (Опште одредбе; Права и обавезе заложног повјериоца и заложног дужника; Права првенства; Регистар залога; Повреде обавеза из уговора о залогу и извршење; Прелазне и завршне одредбе); Закључак.

Заштита заложних повјерилаца као разлучних повјерилаца у стечајном поступку: Увод; Заштита заложних повјерилаца као разлучних повјерилаца (Појам и основне напомене); Активности разлучних повјерилаца у стечајном поступку (Легитимација за покретање поступка; Пријава разлучних права; Реализација права намирења разлучних повјерилаца; Права разлучних повјерилаца у поступку реорганизације; Разлучна права у међународном стечају); Закључак.

Заштита, преиначење садржаја и престанак права службености: Увод; Заштита службености (Захтјев за поштовање права службености; Тужба овлашћеника службености; Тужба претпостављеног овлашћеника службености; Заштита од повреде уписом у земљишној књизи; Преиначење садржаја); Престанак службености (Пропаст ствари; Сједињење; Одрицање овлашћеника; Истек рока и испуњавање раскидног услова; Неизвршавање; Укидање; Заштита туђег повјерења; Престанак личне

службености; Растерећење законом или одлуком управне власти; Престанак стварне службености; Подјела повласне и послужне непокретности); Закључак.

Право грађења: Увод; Појам права грађења; Садржај права грађења, неодвојивост, носиоци, прометност и ограничења; Функције права грађења (Социјална функција права грађења; Привредна функција права грађења; Правна функција права грађења); Оснивање (стицање) права грађења; Заштита права грађења; Престанак права грађења (Начини престанка; Укидање; Посљедице престанка; Туђа права); Право надоградње; Закључак.

Државина: Увод; Појам и функције државине; Историјат и концепције државине; Субјекти државине; Објекти државине; Непосредна државина; Посредна државина; Државина права: Судржавина; Самостална и несамостална државина; Помоћник у државини; Стицање државине; Пренос државине; Предаја државине изјавом воље; Стицање државине стварне службености; Насљеђивање државине; Својства државине (Облици државине); Заштита државине (Право на заштиту државине; Трајност државине; Самовласт; Самопомоћ; Заштита посредне државине; Заштита судржавине; Заштита насљедничке државине; Заштита права на државину); Престанак државине ствари и права (Престанак државине ствари; Престанак државине права); Закључак.

Завршне одредбе Закона о стварним правима Републике Српске: Увод; Завршне одредбе (Дејство закона, започети поступци и стечена права; Рокови; Обавезе укњижбе стварних права; Располагање непокретностима у својини републике и јединица локалне самоуправе; Пољопривредно и друго земљиште, зграде, станови и пословни простори; Престанак важења закона; Ступање на снагу); Закључак.

На крају књиге одштампан је Закон о стварним правима Републике Српске.

Драгана Сјаменковић
апсолвент Правног факултета у Новом Саду

ODLUKA USTAVNOG SUDA BROJ IUZ-51/2012

Ustavni sud u sastavu: predsednik dr Dragiša B. Slijepčević i sudije dr Olivera Vučić, dr Marija Draškić, Bratislav Đokić, Vesna Ilić Prelić, dr Goran Ilić, dr Agneš Kartag Odri, Katarina Manojlović Andrić, mr Milan Marković, dr Bosa Nenadić, Milan Stanić, dr Dragan Stojanović, mr Tomislav Stojković, Sabahudin Tahirović i Predrag Četković, na osnovu čl. 167. st. 1. t. 1. Ustava Republike Srbije, na sednici održanoj 23. maja 2013. godine, doneo je

Odluku

Odluka je objavljena u *Službenom glasniku RS*, br. 49/2013 od 5. juna 2013. godine

Utvrđuje se da odredbe čl. 85. st. 1. u delu koji glasi: „koji mora da bude advokat” i st. 2. i čl. 494–505. Zakona o parničnom postupku (*Službeni glasnik RS*, broj 72/11), nisu u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorom.

Obrazloženje

I

Ustavni sud je Rešenjem IUz-51/2012 od 6. decembra 2012. godine, povodom većeg broja inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i saglasnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorom odredaba čl. 85. st. 1. i 3, čl. 170. st. 1. i 4, čl. 193. i čl. 494. i 500. Zakona o parničnom postupku (*Službeni glasnik RS*, broj 72/11), a nakon prijema mišljenja Narodne skupštine o dostavljenim inicijativama, pokrenuo postupak za utvrđivanje neustavnosti i nesaglasnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorom odredaba čl. 85. st. 1. u delu koji glasi: „koji mora biti advokat” i čl. 494–505. Zakona, dok je ostale inicijative odbacio kao neprihvatljive, jer razlozima nije potkrepljena tvrdnja da ima osnova za pokretanje postupka, zato što su bile očigledno neosnovane, ili zato što za njih nije bio nadležan. Saglasno navedenom, istim rešenjem odbačeni su i zahtevi za obustavu izvršenja pojedinačnog akta, odnosno radnje preduzete na osnovu ovih odredaba Zakona.

Navedeno rešenje je 16. januara 2013. godine dostavljeno Narodnoj skupštini radi davanja odgovora, na osnovu čl. 107. st. 1. Zakona o Ustavnom sudu (*Službeni glasnik RS*, br. 109/07, 99/11 i 18/13 – Odluka US).

Posle donošenja ovog rešenja, Sudu su podnete dve inicijative za pokretanje postupaka za ocenu ustavnosti čl. 85. Zakona. U inicijativi kojom je osporena ustavnost odredbe čl. 85. st. 1. Zakona izneta je tvrdnja da se ovom osporenom odredbom u potpunosti „oduzima pravo svakome na slobodu volje i na slobodu izbora ko će ga zastupati... i ukida prethodno već jedanput dostignuti nivo ljudskih prava”. Ocena ustavnosti je tražena u odnosu na čl. 20. st. 1–3. Ustava. Inicijativom kojom je osporena odredba čl. 85. st. 2. Zakona, kojom je propisano da pravna lica zastupa diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom, ističe se da je ta odredba diskriminatorna, budući da se za zastupanje pravnog lica zahteva kvalifikacija koja je neophodna za posao sudije i advokata, a da se time ugrožava pravo na rad kao i pravo na obrazovanje, s obzirom na to da se sužava krug lica koja se mogu baviti zastupanjem, „čime se status i položaj diplomiranog pravnika svodi na laika”.

Budući da Narodna skupština povodom navedenog rešenja o pokretanju postupka nije dostavila odgovor, Ustavni sud je, na osnovu odredbe čl. 34. st. 3. Zakona o Ustavnom sudu, nastavio postupak i u sprovedenom postupku utvrdio sledeće:

Odredbama čl. 85. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku (*Službeni glasnik RS*, broj 72/11) propisano je: „Stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, koji mora da bude advokat.” (st. 1.); „Izuzetno od st. 1. ovog člana, punomoćnik pravnog lica može biti diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom, koji je stalno zaposlen u tom pravnom licu” (st. 2).

Time što je u čl. 85. st. 1. Zakona utvrđeno da stranku koja sama ne želi ili ne može da preduzima radnje u sudskom postupku mora zastupati advokat, što znači od samog početka prvostepenog postupka, za Sud se postavilo pitanje da li se na ovaj način ograničava pristup stranke sudu.

Ustavni sud je donoseći navedeno rešenje o pokretanju postupka od 6. decembra 2012. godine, a polazeći od razloga osporavanja ove odredbe Zakona iznetih u inicijativama, te mišljenja Narodne skupštine na navode iz inicijativa, ocenio da se osnovano postavlja pitanje saglasnosti odredbe čl. 85. st. 1. u delu: „koji mora da bude advokat” Zakona o parničnom postupku sa ustavnim garancijama iz čl. 4. st. 1, čl. 21. st. 2, čl. 32. st. 1, čl. 36. i čl. 67. Ustava, te potvrđenim međunarodnim ugovorom. Ovo stoga što je Narodna skupština, odredbama čl. 97. t. 2. i čl. 99. t. 7. Ustava, ovlašćena da zakonom uredi ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, kao i postupak pred sudovima, a time i parnični postupak, odnosno pravila postupka za pružanje sudske pravne zaštite po kojima se postupa i odlučuje u parnicama za rešavanje sporova nastalih povodom povrede prava ličnosti i sporova iz porodičnih, privrednih, imovinskopravnih i drugih građanskopravnih odnosa, osim sporova za koje je posebnim zakonom propisana druga vrsta postupka. Međutim,

Ustavni sud nalazi da, iako je u okviru ovog ovlašćenja sadržano i ovlašćenje zakonodavca da uređujući sudski postupak propiše način zastupanja stranaka u postupku, država prilikom uređivanja ovih pitanja ima određenu slobodu uređivanja, ali ne i apsolutno i neograničeno pravo, već je zakonodavac ograničen Ustavom, odnosno osnovnim ustavnim principima na kojima se temelji pravni poredak. Stoga je Ustavni sud, imajući u vidu da je Ustavom utvrđeno da je Republika Srbija, pored ostalog, zasnovana na vladavini prava i socijalnoj pravdi, načelima građanske demokratije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama i pripadnosti evropskim principima i vrednostima (čl. 1), da svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu bez diskriminacije (čl. 21. st. 2), da svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega (čl. 32. st. 1), te da se jemči jednaka zaštita prava pred sudovima (čl. 36. st. 1), našao da stranke imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu, da postupak u kome se pruža pravna zaštita mora biti pravičan, što obuhvata mogućnost ostvarivanja prava na pristup sudu, prava na nezavisan i nepristrasan sud, procesnu ravnopravnost i jednakost stranaka u korišćenju procesnih sredstava. Ustavni sud je, takođe, imao u vidu da ni Ustav ni Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda izričito ne pominju pravo na pristup sudu, ali da je ovo pravo neodvojivo od prava na pravično suđenje, i da je Evropski sud za ljudska prava u slučaju *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (predstavka 4451/70) izrazio stav da je pravo na pristup sudu uključeno u garancije u čl. 6. st. 1. navedene konvencije i da to pravo ne sme biti uslovljeno ili otežano. Osim toga, Sud je imao u vidu da Evropski sud za ljudska prava u praksi pravo na pristup sudu vezuje za niže sudske instance i prvostepeni postupak, dok stoji na stanovištu da se pristup najvišoj sudskoj instanci može suziti na različite načine, ali se i tada vodi računa o odnosu ograničenja sa svrhom ograničenja i o tome da li postoji način da se svrha ograničenja postigne manjim ograničenjem prava, te da li je ono neophodno, tj. u svrhu koju Ustav dopušta, u obimu neophodnom da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava. Takođe, Ustavni sud je konstatovao da je upravo prihvatajući takvo stanovište ovaj sud u više svojih odluka (npr. u Rešenju br. IU-28/2005 od 30. aprila 2009. godine, Rešenju br. IUz-824/2010 od 28. maja 2010. godine, Odluci br. IU-181/2005 od 28. septembra 2006. godine i u Rešenju br. IU-910/2010 od 18. marta 2012. godine) stao na stanovište da se propisivanjem da stranku mora zastupati advokat u postupku po vanrednim pravnim sredstvima, ili pred najvišim sudom u Republici, ne ograničavaju građani u zaštiti svojih prava, već se zahtevom za stručnim zastupanjem, zbog složenosti postupka, važnosti spora i efikasnosti suđenja pred najvišim sudom, štite prava stranaka za čiju zaštitu je neophodno stručno pravno znanje i iskustvo, čime se omogućava da se o pravima i obavezama stranaka odluči delotvorno i u razumnom roku.

Stoga je Ustavni sud, imajući u vidu da je čl. 4. st. 1. i čl. 194. st. 1. Ustava utvrđeno da je pravni poredak jedinstven, a da zakon iz čl. 67. st. 3. Ustava, kojim bi se odredilo kad je pravna pomoć besplatna i kojim bi na celovit način bilo uređeno ovo pitanje nije donet, našao da se osnovano postavlja pitanje da li se ograničenjem iz čl. 85. st. 1. Zakona u parničnom postupku prema kome stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, koji mora da bude advokat, u delu koji glasi: „koji mora da bude advokat”, narušava načelo jednakosti u ostvarivanju prava na pristup prvostepenom sudu, stranci koja sama ne preduzima radnje u postupku iz ma kog razloga, kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje i prava na jednaku zaštitu prava, garantovanih u odredbama čl. 32. i 36. Ustava i čl. 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, odnosno da li pravo na pristup sudu po svojoj prirodi podrazumeva i slobodu svake stranke u postupku pred prvostepenim sudom da izabere ne samo da li će je, već i ko će je zastupati u tom postupku.

Kod odgovora na ovo pitanje, Ustavni sud je imao u vidu da je čl. 85. Zakona regulisana postulaciona sposobnost i voljno zastupanje stranaka u parnici i da je odredbama ovog člana zadržan princip neobaveznog dvojnog zastupanja stranke u parničnom postupku i priznata postulaciona sposobnost parnično sposobnim strankama. Međutim, zakonodavac je odstupio od ranijeg rešenja prema kome je punomoćnik stranke moglo da bude svako poslovno sposobno lice, pod uslovom da se ne bavi nadriparstvom. Zakon je isključio, odnosno kod pravnih lica ograničio, mogućnost da ovlašćenje za zastupanje u parnici izdaju licu koje nije advokat. Cilj ovakvog rešenja, prema obrazloženju predloga Zakona je da se obezbedi dignitet postupka i samog suda, pravična, zakonita i efikasna zaštita prava stranaka, kao i ekonomičnost samog postupka.

Kako je osporenom odredbom čl. 85. st. 1. Zakona o parničnom postupku ograničen pristup prvostepenom sudu ukoliko stranka sama ne preduzima radnje u postupku, Ustavni sud je razmatrao da li je ovakvo ograničenje neophodno i da li zadire u suštinu zajemčenog prava na pristup sudu. U mišljenju povodom dostavljenih inicijativa, donosilac akta je naveo: da je rešenje ranije važećeg Zakona o parničnom postupku prema kojem je svako poslovno sposobno fizičko lice moglo biti punomoćnik pred sudom bilo neodrživo, budući da postupanje nekvalifikovanog punomoćnika, zbog njegovog nepoznavanja parničnih procedura koje zahtevaju pravničko znanje, dovodi do toga da stranke budu uskraćene u svojim pravima i neravnopravne ukoliko ih ne zastupa advokat, jer nekvalifikovani punomoćnik nije osposobljen za preuzimanje odgovornosti u parničnom postupku i nema ista procesna sredstva kao stranka koju je zastupao advokat. Takođe je ukazano da se lice koje je advokat ne može dovoditi u jednak položaj sa licem koje kao kvalifikaciju ima poslovnu sposobnost, da su pravila parničnog postupka sve brojnija i složenija usled sve većeg broja materijalnopравnih odnosa koji bivaju predmet zakonodavnog normiranja, a kojima se sudska zaštita ostvaruje u parničnom postupku, te da

je preduslov ostvarivanja zakonite, pravične i jednake pravne zaštite u ovim sporovima kvalifikovano zastupanje, a to obezbeđuju advokati.

S tim u vezi Ustavni sud je konstatovao:

Nesumnjivo je da pravo na pristup sudu nije apsolutno pravo, i da može da podleže ograničenjima, ali i tada postoji zahtev da bude regulisano od strane države zavisno od potreba i mogućnosti zajednice i pojedinaca.

Osim toga, određena ograničenja prava na pristup sudu dozvoljena su po samoj prirodi ovog prava, budući da je u nekim slučajevima potrebna profesionalna pomoć da bi se osiguralo efektivno uživanje prava na pristup sudu. Naime, profesionalna pomoć je bitna za ispravno vođenje postupka kod kompleksnih pravnih pitanja, jer bi u suprotnom bila osujećena sama suština prava na pristup sudu, ali se tada zbog delotvornog pristupa sudu zahteva da se takva pomoć obezbedi, ukoliko sama stranka nije u mogućnosti da to učini.

Ustavom se garantuje da postupak mora biti pravičan, da mora biti sproveden u razumnom roku i da mora zadovoljavati određene kriterijume u pogledu rasprave i donošenja presude. Po nalaženju Ustavnog suda, pravo na pristup sudu predstavlja temelj prava na pravično suđenje, jer garantuje subjektivno pravo njegovom titularu da o njegovim pravima i obavezama građanskopravnog karaktera odluči sud, a podrazumeva pravo da se pokrene i vodi postupak.

Takođe, Ustavni sud nalazi da ako se postavljaju ograničenja prava na pristup sudu ona moraju imati opravdanu svrhu i biti srazmerna toj svrsi (vid. presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Ashingdane protiv Velike Britanije* od 28. maja 1985. godine).

Odredba čl. 85. st. 1. Zakona ustanovljava obavezu parnične stranke da ako želi punomoćnika, ovog mora imenovati iz redova advokata, nezavisno od same pravne stvari, odnosno od pravne materije.

Ustavni sud konstatuje da je za očekivati da će parnične stranke imati najstručnije zastupanje ako za punomoćnika odrede advokata koji svoju funkciju vrši kao profesiju i uz naknadu.

Međutim, u većem broju inicijativa izneti su lični ili lično poznati primeri da je lice vodilo parnicu samostalno ili uz pomoć prijatelja, a da sada, zbog imovnog stanja ne mogu priuštiti advokata, a zbog bolesti, nepokretnosti, starosti nisu u mogućnosti da lično preduzimaju radnje i stoga gube svako pravo na zaštitu pred sudovima u parničnom postupku. Takođe, ukazano je i „na nesrazmerne i neopravdano visoke troškove advokata u jednostavnim postupcima npr. po predlogu za izvršenje javnih preduzeća (Elektro distribucija, javna komunalna preduzeća, Telekom), kao i da osporena odredba čl. 85. st. 1. Zakona shodnom primenom biva proširena i na druge propise koji supsidijerno primenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, a to su, pored ostalih, Zakon o izvršenju i obezbeđenju i Zakon o vanparničnom postupku.

Iz navedenog obrazloženja predloga Zakona i mišljenja Narodne skupštine na navode inicijativa proizlazi da je svrha ograničenja iz odredbe čl. 85. st. 1. Zakona, odnosno zahteva da stranku, ukoliko sama ne preduzima radnje u po-

stupku, mora zastupati advokat, potreba zaštite od opterećivanja pravosuđa, odnosno zaštite stranaka od nekvalifikovanih pravnih usluga.

Ustavni sud nalazi da zastupanje od strane advokata, dakle lica kome je pružanje pravne pomoći profesija, a ne nekog drugog, po prirodi stvari predstavlja finansijski teret za zastupanog, a državu stavlja u aktivnu ulogu da obezbedi pristupačan pravni postupak za utvrđivanje prava i obaveza koja su regulisana propisima.

Kod odgovora na pitanje da li je država obezbedila efektivno pravo na pristup sudu, Ustavni sud je imao u vidu da je pravo na pravnu pomoć ljudsko pravo, budući da se čl. 67. Ustava jemči svakom, pod uslovima određenim zakonom, pravo na pravnu pomoć, što podrazumeva, po nalaženju Ustavnog suda, da je ovo ljudsko pravo praćeno istovremenom obavezom države da ga poštuje, da ga ne povređuje i da pruži zaštitu, kako bi ono bilo dostupno, stvarno i efikasno, te da dostupnost pravne pomoći nije stvar dobre volje, već obaveza države da je pruži, budući da pravo bez mogućnosti da se uživa postaje iluzorno.

Polazeći od toga da je Ustavom utvrđeno da se svakome, pod uslovima određenim zakonom, jemči pravo na pravnu pomoć, da pravnu pomoć pružaju advokatura, kao samostalna i nezavisna služba, i službe pravne pomoći koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave, u skladu sa zakonom i da se zakonom određuje kada je pravna pomoć besplatna (čl. 67), te da je Zakonom o lokalnoj samoupravi (*Službeni glasnik RS*, br. 129/07) propisano da opština preko svojih organa u skladu sa Ustavom i zakonom organizuje službu pravne pomoći (čl. 20. st. 1. t. 31), po oceni Ustavnog suda, sledi da je pravo na pravnu pomoć Ustavom zajemčeno pravo, koje se ostvaruje na dva načina: preko pravne pomoći koju pruža advokatura, kao nezavisna i samostalna profesionalna delatnost i preko službi pravne pomoći, koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave, te da je u tom smislu jedinica lokalne samouprave ovlašćena da na svrsishodan način uredi pravnu pomoć.

Zakonom o advokaturi (*Službeni glasnik RS*, br. 31/11 i 24/12) u čl. 66. t. 7) i čl. 73. i 74. propisano je da Advokatska komora Srbije i advokatske komore u njenom sastavu organizuju pružanje besplatne pravne pomoći u skladu sa zakonom, da advokatska komora može da organizuje besplatno pružanje pravne pomoći na svom području ili na delu tog područja, samostalno ili na osnovu ugovora koji zaključuje sa jedinicom lokalne samouprave, u skladu sa zakonom, te da je advokatska komora obavezna da sudovima i drugim organima na svom području dostavi listu advokata koji mogu da pruže pravnu pomoć strankama u sudskom ili upravnom postupku, a merila za utvrđivanje te liste uređuju se aktom nadležne advokatske komore, u skladu sa zakonom, a da zakon kojim bi se uredilo pitanje besplatne pravne pomoći nije donet.

Iz navedenog proizlazi da se propisanim ograničenjem u čl. 85. st. 1. Zakona o parničnom postupku u izboru punomoćnika, tako što on „mora da bude advokat”, ne obezbeđuje efektivno pravo na pristup sudu, već se ograničava čl. 67. Ustava zajemčeno pravo građana da pravnu pomoć mogu dobiti

ne samo od advokata, već i od službi pravne pomoći osnovanih u jedinicama lokalne samouprave.

Osim navedenog, kod odgovora na pitanje da li je država obezbedila efektivno pravo na pristup sudu, Ustavni sud je imao u vidu da ustavno jemstvo besplatne pravne pomoći kao posebnog vida pravne pomoći, koje će prema st. 3. čl. 67. Ustava biti određeno zakonom, podrazumeva konkretne obaveze države u pogledu obezbeđivanja uslova za uživanje i zaštitu ovog prava.

Međutim, ovo pravo zakonom nije konkretizovano, iako je Ustavom zajemčeno, odnosno zakon iz čl. 67. st. 3. Ustava kojim bi na celovit način bilo uređeno kada je pravna pomoć besplatna, nije još donet, tako da nisu propisani oblici te pravne pomoći, postupak ostvarivanja prava, organizacija pravne pomoći, subjekti ovlašćeni za pružanje pravne pomoći. Otuda, po oceni Ustavnog suda, uslov da stranku, ukoliko sama ne preuzima radnje, mora zastupati advokat, može predstavljati teško podnošljiv teret, tako da ne samo teorijski, nego i praktično i efektivno može da dovede u pitanje stvarnu zaštitu imovinskih i drugih prava velikog broja lica.

Stoga je, po nalaženju Ustavnog suda, ostvarenje prava na besplatnu pravnu pomoć dovedeno u pitanje za širok krug ugroženih osoba, budući da država nije zakonom obezbedila na odgovarajući način pravnu pomoć i odredila situacije u kojima mora uslediti pravna pomoć i kad nije reč o siromaštvu, kao što su invaliditet lica, godine života, neobrazovanost, čime ova lica mogu ostati bez stvarne zaštite svojih imovinskih i drugih prava, budući da mogu biti uskraćena za sastavljanje, podnošenje pismena i uzimanje učešća u postupku pred sudom, naročito onda kad im nije priznato pravo na besplatno zastupanje.

Imajući u vidu navedeno, pred Ustavni sud se postavilo pitanje i da li osporeno zakonsko rešenje predstavlja vid posredne diskriminacije građana po osnovu imovnog stanja, zabranjene čl. 21. Ustava, budući da se, sa jedne strane, primanje besplatne pravne pomoći predviđeno Zakonom o advokaturi organizuje „u skladu sa zakonom”, a da u pravnom poretku Republike Srbije još uvek nema zakona koji uređuje ovo pitanje i da je, sa druge strane, Zakonom o parničnom postupku priznavanje prava stranci na besplatnu pravnu pomoć moguće samo ukoliko su ispunjeni ovim zakonom propisani uslovi, tj. uslovi iz odredaba st. 1. do 4. čl. 170. Zakona, a čiju ispunjenost sud ceni u svakom konkretnom sporu, dok ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć vezuje za slučaj kada je stranka potpuno oslobođena od plaćanja troškova postupka (odnosno za ispunjenost uslova iz čl. 168. Zakona). Otuda sporna odredba čl. 85. st. 1. Zakona u suštini znači da je svako ko ne ispunjava Zakonom o parničnom postupku propisane uslove da mu se prizna pravo na besplatnu pravnu pomoć, a koji su bitno vezani i za njegovu tešku materijalnu situaciju u kojoj se nalazi, ukoliko realno nema sredstava da angažuje punomoćnika – advokata, prinuđen da isključivo sam zastupa svoje interese pred sudom.

Stoga je Ustavni sud od Prvog osnovnog suda u Beogradu, kao najvećeg prvostepenog suda u Republici Srbiji i sa najviše predmeta, zatražio da dostavi podatak o tome da li je i u koliko slučajeva od 1. februara 2012. godine, kao

dana stupanja na snagu Zakona o parničnom postupku, stranci postavljen besplatni punomoćnik, kao i o tome u koliko je slučajeva stranci priznato pravo na besplatnu pravnu pomoć. Prema podacima toga suda, od donošenja važećeg Zakona o parničnom postupku nije podnet nijedan zahtev za postavljenje besplatnog punomoćnika, a po prethodnom Zakonu o parničnom postupku besplatni punomoćnici postavljeni su dvema strankama, tokom 2012. godine i 2013. godine.

Ustavni sud konstatuje da stranka ako ne može samostalno da preuzima radnje u postupku ne može bez advokata da lako pristupi sudu, čime se dovodi u pitanje princip jednakih šansi za pristup sudu, odnosno princip jednostavnog pristupa sudu. Kako se „ukidanjem mogućnosti slobodnog izbora punomoćnika”, odnosno zakonskim uslovljavanjem da stranka koja ne želi ili iz bilo kog razloga ne može sama da preuzima radnje u postupku do pravnosnažnog okončanja postupka, mora imati punomoćnika koji je advokat, dovodi u pitanje ravnopravnost stranaka i ograničava pravo na pristup sudu, kao i pravo na pravnu pomoć, to je Ustavni sud utvrdio da ograničenje iz čl. 85. st. 1. u delu: „koji mora da bude advokat”, predstavlja ograničenje koje nije legitimno, proporcionalno ni nužno, pa je time nesaglasno čl. 20. Ustava, kao i pravu na pravično suđenje iz čl. 32. Ustava, te je takođe nesaglasno i čl. 36. st. 1. Ustava, odnosno jednakosti zaštite prava pred sudovima i predstavlja vid posredne diskriminacije građana po osnovu imovnog stanja, zabranjene čl. 21. Ustava. Ovo stoga što ne postoji proporcionalnost između ograničenja prava na pristup sudu i cilja koji se time želi postići, budući da bi, po nalaženju Ustavnog suda, ograničenje bilo proporcionalno cilju zaštite stranaka od nekvalifikovanih punomoćnika, samo kada bi pravo na pravnu pomoć preko advokature i službe pravne pomoći u lokalnoj samoupravi bilo ne samo garantovano, već i obezbeđeno i onim licima koja nisu u stanju da sama snose troškove zastupanja. Kako efektivnost prava na pristup sudu znači obavezu države da omogući pristup sudu, to, po nalaženju Ustavnog suda, ni ovako oštro ograničen pristup sudu, po definiciji ne može biti smatran efikasnim u smislu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer na drugi način nije olakšan.

Ustavni sud je razmatrao odredbu čl. 85. st. 1. Zakona i sa stanovišta ustavnog načela o jedinstvu pravnog poretka, budući da je u pojedinim inicijativama navedeno da je ta odredba Zakona u koliziji sa odredbama Zakona o radu kojim se na sistemski način uređuju prava zaposlenih i ostvarivanje tih prava, a među kojima je i pravo zaposlenog da njegove interese u postupku pred sudom štiti i zastupa sindikat.

Ustavni sud je imao u vidu sledeće:

Zakonom o radu (*Službeni glasnik RS*, br. 24/05, 61/05 i 54/09), odredbama čl. 195. i 213. propisano je: da se sindikatom u smislu Zakona o radu smatra samostalna demokratska organizacija zaposlenih u koju se oni dobrovoljno udružuju radi zastupanja, predstavljanja, unapređenja i zaštite svojih

profesionalnih, radnih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih pojedinačnih i kolektivnih interesa, da protiv rešenja kojim je povređeno pravo zaposlenog ili kad je zaposleni saznao za povredu prava, zaposleni, odnosno predstavnik sindikata čiji je zaposleni član, ako ga zaposleni ovlasti, može da pokrene spor pred nadležnim sudom, te da sindikalni predstavnik koji je određen da zastupa zaposlenog u radnom sporu sa poslodavcem pred arbitrom ili sudom, ima pravo na plaćeno odsustvo sa rada za vreme zastupanja.

Odredbama čl. 436. do 441. Zakona o parničnom postupku uređen je kao poseban postupak – „Postupak u parnicama iz radnih odnosa”, tako što je propisano da se, ako u odredbama ove glave nije drugačije propisano, u parnicama iz radnih odnosa shodno primenjuju ostale odredbe ovog zakona. Ostalim odredbama te glave Zakona nije uređeno zastupanje stranaka, što znači da se shodno primenjuju ostale odredbe ovog zakona, pa i čl. 85. st. 1. prilikom zastupanja zaposlenih u radnim sporovima.

Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nalazi da je sa stanovišta ustavnog načela o jedinstvu pravnog poretka, odredba čl. 85. st. 1. Zakona u delu: „koji mora da bude advokat” u koliziji sa odredbama Zakona o radu kojim se na sistemski način uređuju prava zaposlenih i ostvarivanje tih prava, a među kojima je i pravo zaposlenog da njegove interese u postupku pred sudom štiti i zastupa sindikat, te da je u tom smislu ova odredba, u navedenom delu, nesaglasna sa čl. 4. st. 1. Ustava.

Mada je Ustavni sud imao u vidu i odredbe potvrđenih međunarodnih ugovora, i to Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 87. o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava (*Službeni list FNRJ – Međunarodni ugovori*, br. 8/58), koja u čl. 3. garantuje da radničke i poslodavačke organizacije imaju pravo na donošenje svojih statuta i administrativnih pravila, slobodne izbore svojih predstavnika, organizovanje svoga upravljanja i delatnosti i formulisanje svoga akcionog programa, a da se javne vlasti moraju uzdržavati od svake intervencije takve prirode koja bi imala za cilj ograničenje ovoga prava ili ometanje zakonskog izvršenja, a u čl. 8. st. 2. – da se ne može nacionalnim zakonodavstvom nanositi povreda niti isto primenjivati na način na koji bi se mogla naneti povreda garancija predviđenih ovom konvencijom, te odredbe Konvencije Međunarodne organizacije rada br. 98. o primeni principa prava organizovanja i kolektivnog pregovaranja (*Službeni list FNRJ – Međunarodni ugovori*, br. 11/58), koja u čl. 1. predviđa da radnici treba da koriste odgovarajuću zaštitu protiv svih dela diskriminacije u materiji zaposlenja koja bi mogla da bude štetna po sindikalnu slobodu, pa je našao da se ove garancije, koje se odnose na sindikalno organizovanje, ne mogu dovesti u neposrednu vezu sa osporenom odredbom čl. 85. st. 1. Zakona koja propisuje da punomoćnik stranke u parničnom postupku mora biti advokat.

Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud je, na osnovu čl. 45. t. 1. Zakona o Ustavnom sudu, utvrdio da odredba čl. 85. st. 1. u delu koji glasi: „koji mora da bude advokat”, nije u saglasnosti sa Ustavom.

Navodi inicijative kojom je osporena odredba čl. 85. st. 1. Zakona zbog iznetog stava o „vređanju stečenih prava stranaka” i da je ovom odredbom umanjen dostignuti nivo ljudskih prava iz čl. 20. st. 2. Ustava, nisu od uticaja na drugačiju odluku Ustavnog suda, iako Sud ukazuje da se u procesnom pravu „stečena” prava mogu samo izuzetno pojaviti i da se pravo na nekvalifikovanog punomoćnika ne može smatrati takvim pravom.

Ustavni sud ukazuje da se odredbom čl. 85. st. 2. Zakona ne diskriminišu diplomirani pravnici bez položenog pravosudnog ispita u odnosu na one sa tim ispitom u pravnom licu. Međutim, imajući u vidu da je utvrđeno da je odredba st. 1. čl. 85. kojom je propisano da „stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, koji mora da bude advokat”, u delu: „koji mora da bude advokat” nesaglasna sa Ustavom, dok prema st. 2. iste odredbe Zakona: „Izuzetno od st. 1. ovog člana, punomoćnik pravnog lica može biti diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom, koji je stalno zaposlen u tom pravnom licu”, Ustavni sud nalazi da je, zbog međusobne povezanosti st. 1. i 2. čl. 85. Zakona, i odredba st. 2. ovog člana Zakona nesaglasna s Ustavom. Kako nema ustavnopravnog osnova za propisivanje ograničenja u pogledu toga ko može biti punomoćnik stranke u parničnom postupku, to nema ni utemeljenja da se po ovom osnovu dovode u različit položaj fizička i pravna lica, a što bi sledilo ukoliko bi osporena odredba st. 2. čl. 85 ostala u pravnom poretku. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud je, na osnovu čl. 45. t. 1. Zakona o Ustavnom sudu, utvrdio da ni odredba čl. 85. st. 2. Zakona nije u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorom.

II

(Izostavljen deo obrazloženja koji se odnosi na ocenu ustavnosti odredaba čl. 494–505. Zakona o parničnom postupku.)

III

Budući da je Ustavni sud utvrdio da odredbe čl. 85. st. 1. u delu koji glasi: „koji mora da bude advokat” i st. 2, te odredbe čl. 499–505. Zakona o parničnom postupku nisu u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorom, to je, na osnovu odredaba čl. 42a. st. 1. t. 2. i čl. 45. t. 1. Zakona o Ustavnom sudu, doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu čl. 168. st. 3. Ustava, odredbe čl. 85. st. 1. u delu koji glasi: „koji mora da bude advokat” i st. 2. i čl. 494–505. Zakona o parničnom postupku navedenog u izreci, prestaju da važe danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u *Službenom glasniku Republike Srbije*.

Broj IUz-51/2012
Predsednik Ustavnog suda,
dr Dragiša B. Slijepčević, s. r.

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 28. 6. 2013. године**

1. ДРАПШИН АЛЕКСАНДРА (ЈМБГ:0412986805067), дипломирани правник, рођена 04. 12. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Железничка 38/1.

2. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ДРАПШИН АЛЕКСАНДРА, адвокатски приправник код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, са даном 27. 06. 2013. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. МАКСИЋ ДУШАН (ЈМБГ:2403983840013), дипломирани правник, рођен 24. 03. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 20.

4. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника МАКСИЋ ДУШАН, адвокатски приправник код Максић Дејана, адвоката у Новом Саду, са даном 27. 06. 2013. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

5. АЛЕКСИЋ АРМАНД (ЈМБГ:0912984804503), дипломирани правник, рођен 09. 12. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Радничка 31а.

6. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника АЛЕКСИЋ АРМАНД, адвокатски приправник код Вигњевић Стевана, адвоката у Новом Саду, са даном 27. 06. 2013. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

7. ПИЛИПОВИЋ САРА (ЈМБГ:2108984805007), дипломирани правник, рођена 21. 08. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Мирослава Антића 4.

8. БОЖОВИЋ БРАНКО (ЈМБГ:2105982290019), дипломирани правник, рођен 21. 05. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Стражиловска 33.

9. СРЕЋКОВИЋ МИЛОШ (ЈМБГ:0606982720031), дипломирани правник, рођен 06. 06. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Школска 14 б, стан 2.

10. РАНИСАВЉЕВ МИЛОШ (ЈМБГ:2601982850011), дипломирани правник, рођен 26. 01. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Гундулићева 18.

11. БЕЛАНОВИЋ БРАНИСЛАВА (ЈМБГ:1811984845024), дипломирани правник, рођена 18. 11. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Кикинди, Милоша Великог 13.

12. ЗИНДОВИЋ РАДОВАН (ЈМБГ:1210982810602), дипломирани правник, рођен 12. 10. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Мите Поповића 1.

13. ЛОЈПУР ДЕЈАН (ЈМБГ:2909983170035), дипломирани правник, рођен 29. 09. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Трг Лазара Нешића 3.

14. ТАКАЧ ПЕТРЕ (ЈМБГ:2310986820309), дипломирани правник, рођен 23. 10. 1986. године УПИСУЈЕ СЕ 28. 06. 2013. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Шолохова 17.

15. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БЕЛОШ ТРИВА, рођен 11. 12. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мандић Владимира, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

16. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ХРГИЋ НИКОЛА, рођен 01. 06. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мољак Александра, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

17. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЖУНИЋ НЕМАЊА, рођен 03. 07. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мајсторовић Ж. Бранислава, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

18. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГОЈКОВИЋ СРЂАН, рођен 15. 03. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гојковић Александре, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

19. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НИКОЛИЋ МИРОСЛАВ, рођен 13. 11. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Вицковић мр Тање, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

20. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВАСИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 22. 05. 1978. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Грујић Маје, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕЈОВИЋ БОЈАНА, рођена 25. 11. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАНИЋ БИЉАНА, рођена 30. 11. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ракић Домазетовић Мирне, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТАНИСАВЉЕВИЋ НИНА, рођена 08. 11. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Попивоца Славка, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИТРОВИЋ ДАНКА, рођена 22. 04. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОВАЧЕВИЋ САНЕЛА, рођена 21. 02. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стеванић Николе, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕРИШИЋ ГОРДАНА, рођена 14. 05. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Тафиловић Хасиде, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДИВЉАК СНЕЖАНА, рођена 11. 03. 1981. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Боговац Предрага, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АРСИЋ МИЛАНА, рођена 23. 05. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђуран Милић Емине, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЖИВКОВИЋ ЈОВАНА, рођена 08. 08. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈКОВИЋ АНАСТАСИЈА, рођена 13. 08. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђукић Милана, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАРКОВИЋ ТАМАРА, рођена 12. 09. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Главаш Сандре, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДУРЕКОВИЋ МАРИЈА, рођена 28. 12. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Капун Драгана, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КУПЦОВА АНА, рођена 28. 09. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Пантић Владимира, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ШИРАДОВИЋ НАТАША, рођена 13. 09. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Војновић Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАВЛОВИЋ БОБАНА, рођена 09. 10. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Травар Ристе, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДАМЈЕНИЋ ИВАНА, рођена 05. 07. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ристић Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЋУЛУМ УНА, рођена 07. 02. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Михајловић Дејана, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАДАН ЈЕЛЕНА, рођена 11. 01. 1979. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Перић Дамира, адвоката у Футогу, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВУЈАНОВИЋ ВЛАДИМИР, рођен 14. 09. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Родић Горана, адвоката у Темерину, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

40. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВАСИЉЕВИЋ МАРИЈАНА, рођена 18. 01. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кристијан Жежефа, адвоката у Темерину, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

41. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВУЈИНОВИЋ СОЊА, рођена 28. 09. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лошонц Давида, адвоката у Темерину, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

42. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДЕЛИБАШИЋ ИТАНА, рођена 23. 07. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Рогановић Горана, адвоката у Врбасу, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

43. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВИДОВИЋ ЛУКА, рођен 06. 09. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Томић Видовић Љиљане, адвоката у Врбасу, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

44. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАНИСАВЉЕВ НЕБОЈША, рођен 29. 07. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Николић Милоша, адвоката у Зрењанину, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

45. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАКОЊАЦ АНИТА, рођена 05. 01. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чичовачки Бранка, адвоката у Сомбору, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

46. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЂОРЂИЋ АДРИАНА, рођена 30. 09. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Карањац Рацић Невенке, адвоката у Суботици, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

47. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕТКОВИЋ ЗОЛТАН, рођен 08. 01. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Петковић Вида Корнелије, адвоката у Суботици, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

48. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЉАНИЋ ЉУБИША, рођен 24. 08. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лончаревић Драгољуба, адвоката у Сремској Митровици, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

49. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАВЛОВИЋ НАДА, рођена 10. 05. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Малетић Владислава, адвоката у Руми, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

50. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАТКОВИЋ ИВАН, рођен 17. 09. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Малетић Владислава, адвоката у Руми, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

51. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛАЗИЋ ИВАНА, рођена 13. 11. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Корица Марине, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

52. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НАРЕВСКИ ТАЊА, рођена 22. 01. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Прошић Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

53. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАБИЋ ИВАНА, рођена 10. 12. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Крстић Драгане, адвоката у Новом Саду, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

54. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АРСЕНИЈЕВИЋ ДУШАН, рођен 07. 12. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Перић Дамира, адвоката у Футогу, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

55. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛИЋ МОЊА, рођена 11. 06. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Карањац Рацић Невенке, адвоката у Суботици, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

56. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОВАЧ ФИЛИП, рођен 03. 06. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Алексић Драгослава, адвоката у Вршцу, дана 28. 06. 2013. године, у трајању од две године.

57. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МИТРОВИЋ ВИДОСАВА, адвокат у Белој Цркви са даном 30. 06. 2013. године, на лични захтев.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду Адвокатске коморе Војводине.

– Митровић Бојан, адвокат у Белој Цркви, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

58. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине РОМАКОВ НАДА, адвокат у Сремској Митровици са даном 22. 06. 2013. године, на лични захтев.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду Адвокатске коморе Војводине.

– Опојевлић Јелена, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

59. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине БУДИМЧЕВИЋ ЖИВКО, адвокат у Босуту са даном 30. 06. 2013. године, на лични захтев.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду Адвокатске коморе Војводине.

– Крстић Никола, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

60. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЈАНИЋ ЉУБОМИР, адвокат у Зрењанину са даном 12. 06. 2013. године, на лични захтев.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду Адвокатске коморе Војводине.

– Јанић Љ. Страхиња, адвокат у Зрењанину, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

61. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине АВРАМОВ СЛАВИЦА, адвокат у Зрењанину са даном 22. 06. 2013. године, ради пензионисања.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду Адвокатске коморе Војводине.

– Аврамов Душко, адвокат у Зрењанину, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

62. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине СТОЈАНОВИЋ РАДОЈИЦА, адвокат у Новом Саду са даном 01. 07. 2013. године, на лични захтев.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду Адвокатске коморе Војводине.

– Стошић Драган, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

63. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БЕЉИН СВЕТЛАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 13. 05. 2013. до 12. 05. 2014. године.

– Шостарић Душица, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

64. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да КРИЖ ЈАСМИНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због боловања, почев од 17. 06. 2013. године.

– Спасојевић Иванчић Дејана, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

65. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ЕРДЕЉИ ТОНКОВИЋ АНИ, адвокату у Бајмоку, привремено престаје право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 25. 05. 2013. до 24. 05. 2014. године.

– Маглаи Јене, адвокат у Бајмоку, одређује се за привременог заменика.

66. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да САМАРЦИЋ НАТАЛИЈИ, адвокату у Сенти, привремено престаје право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 19. 06. 2013. до 18. 06. 2014. године.

– Николић Душан, адвокат у Сенти, одређује се за привременог заменика.

67. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да НОВАКОВИЋ НИКОЛИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због боловања, почев од 12. 06. 2013. године.

– Алексић др Немања, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

68. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ЂОРЂЕВИЋ АЛЕКСАНДРИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због стручног усавшавања у иностранству, од 01. 07. 2013. до 01. 07. 2014. године.

– Вулић Бранислав, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДУМАНОВИЋ ДУБРАВКА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 12. 06. 2013. године, након што јој је привремено престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета.

– Радановић Анико, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАТИЋ БИЉАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 18. 06. 2013. године, након што јој је привремено престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета.

– Кежић Љиљана, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

71. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕЈОВИЋ МИРА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 27. 06. 2013. године, након што јој је привремено престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета.

– Мудринић Дејан, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

72. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КОВАЧЕВИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокат у Зрењанину, наставила са радом дана 13. 06. 2013. године, након што јој је привремено престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и одсуства ради неге детета.

– Милићев Живкица, адвокат у Зрењанину, разрешава се дужности привременог заменика.

73. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да се Мољац Александар, адвокат у Новом Саду разрешава дужности преузиматеља адвокатске канцеларије Штрбац Радована, адвоката у Новом Саду.

– Поповић Илија, адвокат из Новог Београда, одређује се за преузиматеља канцеларије Штрбац Радована, раније адвоката из Новог Сада.

74. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Ердељи Ана, адвокат у Бајмоку, променила презиме, које сада гласи Ердељи Тонковић.

75. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да се Милутиновић Бранислав, адвокат у Панчеву разрешава дужности преузиматеља адвокатске канцеларије Шошкић Радослава, бившег адвоката у Панчеву, на коју је постављен решењем бр. 25-22/13 од 01. 03. 2013. године.

– Јојић Петар, адвокат у Панчеву одређује за преузиматеља адвокатске канцеларије Шошкић Радослава, бившег адвоката у Панчеву.

76. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Салај Јована, адвокатски приправник у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи СТОЈКОВ.

77. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВИДАКОВИЋ МИЛИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Продановић Драгана, адвоката у Новом Саду дана 24. 06. 2013. године, те да исту наставља код Мојсејев Тамаре, адвоката у Новом Саду, дана 25. 06. 2013. године.

78. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СТАНОЈЕВ МЛАДЕН, адвокат у Бечеју, приступио Заједничкој адвокатској канцеларији „Субаков – Злоколица – Драпшин“, адвоката у Бечеју, са седиштем у Бечеју, Трг ослобођења 3, почев од 14. 06. 2013. године.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕЈОВИЋ МИРА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 4, почев од 27. 06. 2013. године.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАТИЋ БИЉАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Петра Драпшина 53, стан 11, почев од 01. 07. 2013. године.

81. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПЕРИЋ МИРОСЛАВА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Петра Драпшина 53, стан 11, почев од 01. 07. 2013. године.

82. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СВИЛАР САЊА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Аугуста Цесарца 11/11, почев од 01. 08. 2013. године.

83. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је САВОВИЋ БОЈАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Тирпанова 3, почев од 05. 06. 2013. године.

84. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЧКОВИЋ СНЕЖАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Југ Богдана 17, почев од 01. 06. 2013. године.

Управни одбор

Уређивачки одбор *Гласника* моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*panonija@eunet.rs*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је доставити и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Издази 12 пута годишње
у месечним свескама.

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра.
(Текући рачун број 340-1482-43 са назнаком „за Гласник“)

Овај број је закључен 7. јула 2013. године.

Тираж: 2.000 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Тајјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад
2013.